

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 728

14. VELJAČE 2025.

CIJENA 1,33 €

KLASA OMIS

GENERACIJSKI SKOK OBALNE STRAŽE RH

RAZGOVOR
ČASNICKA
NAMJESNICA
NEVENA RAMIĆ
PRVA DOČASNICA
HRZ-A

ZSS
OBUKA
PREŽIVLJAVANJA,
IZBJEGAVANJA,
OTPORA I
IZVLĀCENJA

DAN OTVORENIH
VRATA
HRVATSKOG
VOJNOG UČILIŠTA U
ZAGREBU I SPLITU

RAZGOVOR
BOJNIK
DAVOR DROPULJIĆ
DIRIGENT I
VODITELJ JAZZ
ORKESTRA
HRVATSKE VOJSKE

NEMA VEĆE SREĆE NEGOT ČUTI PUBLIKU KAKO PJEVA S NAMA

"Sve pjesme koje su naši izvođači pjevali, a pjevali su i domaće i strane, imaju istu poruku. Ljubite se, poštujte, volite se. Ljubav je smisao svega. To ne mora biti samo ljubav prema partneru. Postoji ljubav prema prijatelju, ljubav prema poslu, posebna je i ljubav prema Domovini. Uglavnom, ljubav je tema koja nas okuplja", ističe neposredno nakon održanog koncerta *Ljubav te zove* bojnik Davor Dropuljić

[STR. 20]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4** **OBALNA STRAŽA RH**
Klasa Omiš – generacijski skok Obalne straže RH
- 12** **RAZGOVOR**
časnička namjesnica Nevena Ramić,
prva dočasnica Hrvatskog ratnog zrakoplovstva
- 18** **SPORT**
Srebro zlatnog sjaj!
- 24** **ZSS**
Obuka preživljavanja, izbjegavanja, otpora
i izvlačenja
- 26** **HVU**
Dan otvorenih vrata Hrvatskog vojnog učilišta
u Zagrebu i Splitu
- 28** **MORH**
Možemo utjecati na ključne zdravstvene
pokazatelje
- 30** **OSRH**
Idealan spoj iskustva i mladosti
- 32** **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 36** **STRELJAČKO NAORUŽANJE**
Novi američki snajper
- 46** **VOJSKE SVIJETA**
Vojska iz Zemlje Vatre
- 54** **PODLISTAK**
Teške plovidbe (XIII. dio):
Brod atentator
- 58** **PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Ledeni
- 60** **TRENUTAK SJEĆANJA**
Kobre
- 62** **VOJNA POVIJEST**
*Bitka Hrvata – projekt arheološkog
istraživanja Krbavske bitke*

OBALNA STRAŽA RH

KLASA

GENERACIJSKI SKOK OBALNE STRAŽE RH

Obalna straža Republike Hrvatske šest je godina u svojem sastavu imala jedan obalni ophodni brod. Podsjetimo, u prosincu 2018. godine preuzeo je OOB-31 Omiš, zvan prototipnim plovilom, ali i najavljen kao predvodnik nove klase (opširnije v. tekst Na palubi Omiša, HV br. 573). Hrvatska ratna mornarica na svečanosti u Splitu 17. siječnja ove godine preuzeo je OOB-32 Umag. Taj se brod naziva prvim brodom u seriji jer su u njegovoj gradnji primijenjene određene modifikacije u odnosu na Omiš, koje ipak nisu velike (opširnije v. tekst Brod Umag početak je modernizacije HRM-a, HV br. 727).

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt
Goran Resovac

OMIŠ

Prije no što dosegne punu operativnu sposobnost i uputi se u svoju matičnu luku u Puli, novi obalni ophodni brod Umag i njegovi mornari, uz sudjelovanje i pomoć kolega s OOB-a 31, nastavili su intenzivno uvježbavanje

U uvježbavanju posada Umaga (u prvom planu) i Omiša, među ostalim, bilo je više protupožarnih scenarija: gašenje unutar brodova, gašenje s mora na kopno, gašenje na moru s broda na brod...

OBALNA STRAŽA RH

Baš kao i u svim drugim slučajevima te u svim svjetskim ratnim mornaricama, budući su korisnici uoči službene primopredaje izložili brod različitim rigoroznim testiranjima u luci i na moru. Tek kad je Umag položio prve ispite i službeno je dobio čast podignuti zastave koje pokazuju da pripada Hrvatskoj ratnoj mornarici. Prije primopredaje, još dok je bio u Brodosplitovoj hali kao Novogradnja 541, HRM je nadgledao njegovu izgradnju. A za novi brod pripremala se i njegova buduća posada. I u tome su vrlo bitna bila dva čimbenika: jedan je iskustvo mnogih članova s ophodnih brodova klase Mirna, a druga pomoć, iskustvo i svojevrsno mentorstvo sadašnjih i bivših članova posade *starijeg brata*, broda OOB-31 Omiš.

Zapovjednik
Umag jednostavno ga opisuje kao brod opremljen sofisticiranim, modernim sustavima, jako stabilnim u plovidbi morem stanja 3 ili 4

JEDINSTVENE SPOSOBNOSTI OBALNE STRAŽE

Prije no što dosegne punu operativnu sposobnost i uputi se u svoju matičnu luku, Umag i njegovi mornari odmah su nakon primopredaje započeli, ili bolje rečeno nastavili, intenzivno uvježbavanje. Kako nam je rekao zapovjednik Obalne straže RH komodor Milan Blažević, uvježbavanje posade Umaga počelo je na Omišu još prije više mjeseci. Ono što je najbitnije jest da ekipa puno – plovi. A u to smo se uvjerili posjetivši ih trinaest dana nakon primopredaje u vojnoj luci "Lora" splitske vojarne "Admiral flote Sveti Letica – Barba". I bio je to dan u kojem se za nas baš sve poklopilo: mirno more i iznimno atraktivno zajedničko uvježbavanje posada dvaju brodova – Omiša i Umaga.

Stariji je brod i domaćin mlađem: baza posade Omiša, koji pripada 1. diviziju Obalne straže RH, upravo je u Splitu. Baza je Umaga, broda iz 2. divizijuna, u Puli, u vojarni "Vargarola". Uoči vježbe, zapovjednik 1. divizijuna kapetan fregate Ante Sršen kaže nam da činjenica da su njihovi kolege dobili brod iz iste klase znači i nove mogućnosti za obje postrojbe, za čitav niz zajedničkih uvježbavanja, vježbi i obuke.

“Naše je more sad definitivno sigurnije. Obalna straža ima veće sposobnosti i zajedno s drugim tijelima državne uprave pojačava naš nadzor nad Jadranom!”

“Velika većina mornara s Omiša i Umaga ima već stečena znanja s prijašnjih obuka i brodova, no ovo je uvježbavanje prilika za nadogradnju njihovih vještina i sposobnosti. I oni će ih itekako implementirati u domaćim i međunarodnim aktivnostima”, nabraja časnik. U kvalitetu Umaga kapetan fregate Srđen ne sumnja, jer su se Omiš i njegove posade tijekom godina dokazali u nizu zadaća koje su pred njih bile postavljene. Omiš (i Umag) jest vojni brod, opremljen modernim i kvalitetnim radarskim, komunikacijskim, oružnim i propulzijskim sustavima, ali i zahvaljujući svojim pomorskim sposobnostima može isploviti i djelovati kad to ne mogu učiniti plovila drugih hrvatskih službenih institucija.

Obalna straža želi iskoristiti svaki trenutak za osposobljavanje svojih posada

Zadnji očiti primjer za to je zabilježen u ožujku 2024.

Tad su članovi posade Omišem prevezli hitnog pacijenta od Visa do Splita unatoč iznimno složenim uvjetima, noću i tijekom snažnog grmljavinskog nevremena.

BLIZANCI S MALIM RAZLIKAMA

U razgovoru koji smo vodili na obali odjednom nas je prekinuo uzvik s Umaga: “Požar u glavnoj strojarnici!”. Uskoro je poput jeke došao i s Omiša. Bio je to i znak da je današnja vježba počela. Tog dana bilo je više protupožarnih scenarija: gašenje unutar brodova, gašenje s mora na kopno, gašenje na moru s broda na brod... Kad su prve situacije u luci bile riješene, opet smo čuli glasne riječi: “Vježbovna bojna uzbuna! Pripremi brod za žurno isplovljenje!” Ali mi smo bili brži. Naime, vježbi je bila priključena i gumena brza brodica GB-202 Modrulj 2 u sastavu 1. divizijuna Obalne straže. Kako smo u vježbi željeli promatrati, fotografirati i snimati oba OOB-a izvana, ukrcali smo se na treće plovilo. Dugački 14 metara, s maksimalnom brzinom od

Omiš i njegove posade tijekom godina dokazali su se u nizu zadaća

OBALNA STRAŽA RH

Brodovi čije su razlike zapravo nevidljive plovili su u različitim rasporedima te pri različitim brzinama

40 čvorova, Modrulji su moderna plovila, njih četiri predana su HRM-u između 2020. i 2022. godine.

U svojoj kategoriji sigurno odgovaraju predviđenim zadaćama. Iznenadili smo se unutrašnjošću brodice.

Osim sustava za navigaciju i nadzor brodskih sustava, tu su i sadržaji koji pridonose udobnosti ako je potrebno biti dulje na moru. Tijekom idućih sati, uz sigurno upravljanje i nadzor dvojice članova posade, plovili smo, pa ponekad i jurili splitskim akvatorijem te prvi put uživali u prizorima dvaju OOB-a na moru. Ōmiš i Umag, *blizanči* čije su razlike zapravo nevidljive, plovili su u različitim rasporedima te pri

Brodovi klase Omiš
uvježbavali su i
taktičko manevriranje
po NATO-ovim
procedurama

različitim brzinama. Stručno rečeno, uvježbavali su taktičko manevriranje po NATO-ovim procedurama.

Nakon nekog vremena, u uvježbavanje je bilo uključeno i četvrto plovilo, brza interventna brodica BIB 7.7 Naiad naoružana strojnicom kalibra 12,7 mm, spuštena s krmene rampe Omiša.

Na njoj je bio *boarding* tim naoružan puškama VHS-2 koji je zaplovio prema Umagu. *Mlađi brat* glumio je sumnjičivo plovilo koje je trebalo zaustaviti i pretresti. Naravno, i Umag raspolaže istom brodicom i za njega se podrazumijevaju iste sposobnosti *boardinga*. Kad je i taj dio vježbovnog scenarija bio uspješno proveden, vrijedilo je vratiti se u Loru. Naravno, uz daljnje uvježbavanje manevriranja – Obalna straža želi iskoristiti svaki trenutak za osposobljavanje svojih posada. Isto želi i zapovjednik Umaga, poručnik bojnog broda Hrvoje Šestan: “Intenzivno se uvježbavamo, radimo, pripremamo se... Cijelo smo vrijeme tu u Splitu, a obitelji su nam u Puli. Što prije svladamo sve što moramo i budemo samostalno rukovali sa svim sustavima na bro-

OBALNA STRAŽA RH

"PONOSAN BI BIO I DIDA"

Skupnik David Miličević iz Medulina voditelj je komunikacijskog odjeljka na brodu i kaže da mu je služenje za Republiku Hrvatsku na novom plovilu čast, a dodatna je čast služiti na OOB-u s imenom grada u Istri, na sjevernom Jadranu, području djelovanja 2. divizijuna. Što se tiče opreme kojom se služi, tvrdi da je tehnološki najnaprednija u HRM-u, velik izazov za napredak u struci. Dodaje da posada posebno hvali uvjete smještaja i komociju koju im brod nudi. "Želimo što više ploviti, tada možemo pokazati svoje sposobnosti i tako se i najbolje uvježbavati. Dat ćemo sve od sebe da čuvamo naše Jadransko more!" zaključuje dočasnik. Priča mornara Maria Brkića vrlo je zanimljiva: rođen je u Trstu kao dijete hrvatskih iseljenika iz Slavonije i ondje je živio do 2022. Onda je odlučio služiti vojni rok u Hrvatskoj vojsci. Kako se popularno kaže, jedno je vodilo drugom i danas je operater na oružnim sustavima na Umagu, pramčanom topu kalibra 30 mm i bočnim strojnicama M2A1 kalibra 12,7 mm. Svoje dojmove iznosi nam na jako dobrom hrvatskom, ali ipak uz *primjesu* u naglasku: "Uvijek sam volio vojsku, a ako sam trebao pristupiti nekoj, onda sam želio da to bude vojska domovine mojeg podrijetla. Primjeri su mi bili moj djed i ujak, obojica sudionici Domovinskog rata. Ponosan sam što sam u HRM-u, ponosan bi bio i Dida! Jedva čeka prvu vježbu s bojnim gađanjem – što više streljiva, to će biti bolja!"

Baza je
Umaga, broda iz
2. divizijuna, u
Puli, u vojarni
"Vargarola"

du, ići ćemo prije doma i to nam je još jedna motivacija.

Od početka ožujka plovit ćemo akvatorijima sjevernog Jadranu, obilaziti luke, štititi hrvatsko teritorijalno more i granice... "Velik je motiv za posadu i skorašnja vježba Obalne straže Prstac 25, nadamo se da ćemo u njoj sudjelovati aktivno i biti značajan čimbenik". Prijelaz s klase Mirna na klasu Omiš zapovjednik broda naziva generacijskim skokom, nečim sličnim što je HRZ dobio s prijelazom s aviona MiG-21 na avione Rafale. Umag jednostavno opisuje kao brod opremljen so-

Prijelaz s klase Mirna na klasu Omiš zapovjednik broda naziva generacijskim skokom, nečim sličnim što je HRZ dobio s prijelazom s aviona MiG-21 na avione Rafale

fisticiranim, modernim sustavima, jako stabilnim u plovidbi morem stanja 3 ili 4.

“NAŠE JE MORE SAD SIGURNIJE“

Koliko je uvježbavanje dviju posada bitno za Obalnu stražu RH, pokazao je i komodor Milan Blažević koji je u Lori dočekao posade. I nije skrивao zadovoljstvo gledajući dva plovila, uz tvrdnju da je Umag sredstvo kojim Obalna straža dobiva novu dimenziju. “Naše je more sad definitivno sigurnije. Obalna straža ima veće sposobnosti i zajedno s drugim tije-

Spuštanje brze interventne brodice BIB 7.7 Naiad s krmene rampe Omiša

lma državne uprave pojačava naš nadzor nad Jadranom!“

Kakva je budućnost klase Omiš? Nije tajna da su već dosta vremena u Brodosplitovim halama još tri novogradnje, koje bi u budućnosti mogле postati tri obalna ophodna broda Karlobag, Opatija i Skradin. Odluka o nastavku tog projekta očekuje se, no neovisno o njoj jasno je da četiri broda klase Mirna trebaju zamjenu. Najmlađi od njih plovi još od sredine 1980-ih. Po informacijama koje smo čuli, dva bi uskoro trebala biti povučena iz operativne uporabe, jer imaju zamjenu u Omišu i Umagu. U svakom slučaju, nestrpljivo očekujemo daljnje odluke vezane uz nastavak modernizacije HRM-a. Umag, brod koji je rezultat jednog dugog, a zatim i zaustavljenog procesa, danas se čini jednim novim početkom. Jer, najbitnije od svega jest da posade HRM-a imaju moderne brodove koji su konstruirani i opremljeni tako da mogu učinkovito odgovoriti na sve zadaće, čuvati hrvatsko more i odvraćati potencijalne prijetnje. A mi smo, gledajući djelovanje dviju najnovijih platformi Obalne straže, još jednom vidjeli da naša mornarica ima osposobljene i motivirane ljudi koji se žele dokazati na moru.

“Nakon starih ophodnih brodova koji su u uporabi 40-50 godina, novi brodovi daju posadama potpuno drukčije uvjete boravka na moru, smještaja i, normalno, izvršavanja njihovih dužnosti“, potvrđuje komodor Blažević.

HRZ

Na mjestu prvog dočasnika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva prvi je put žena. Časnička namjesnica Nevena Ramić pristupila je Hrvatskoj vojsci 1991. i u svojoj 34-godišnjoj karijeri prošla je sve razine. Odlikovana Spomenicom Domovinskog rata i Spomenicom domovinske zahvalnosti, časnička namjesnica Ramić također je i ponosna vlasnica odlikovanja Reda hrvatskog pletera te je nositeljica medalje "Oluja". Kaže da je ovo kruna dugogodišnjeg marljivog i ustrajnog truda i zalaganja, ali unatoč tome nešto što i u najludim snovima nije mogla očekivati

ZRAKOPLOVSTVO JE POSEBNA EMOCIJA

RAZGOVOR

ČASNIČKA NAMJESNICA

NEVENA
RAMIĆ

PRVA DOČASNICA HRVATSKOG
RATNOG ZRAKOPLOVSTVA

ŠTO VAS JE INSPIRIRALO DA SE PRIDRUŽITE HRVATSKOM RATNOM ZRAKOPLOVSTVU I IZGRADITE KARIJERU U VOJSKI?

U Hrvatsku vojsku pristupila sam 1991. godine na početku Domovinskog rata, a motivacija za ulazak u sastav Hrvatske vojske bio je nametnuti, nemilosrdan rat i imala sam veliku potrebu staviti se na raspolaganje našoj domovini. Potrebe su bile velike i svatko je, u to vrijeme, mogao naći način da pomogne.

KAKVI SU BILI PRVI DOJMOVI I IZAZOVI KAD STE SE PRIDRUŽILI HRVATSKOM RATNOM ZRAKOPLOVSTVU?

U HRZ sam pristupila 2003. godine u Zemuniku i mogu reći da je to bila ljubav na prvi pogled. Zrakoplovstvo je posebna emocija. Temeljna je misija HRZ-a letenje i baš sve što svi mi zrakoplovci radimo u potpori je te zadaće.

KAKO STE SE NOSILI S IZAZOVIMA U VOJNOM OKRUŽENJU, KOJE JE TRADICIONALNO DOMINANTNO MUŠKO?

Moja je vojna karijera duga, prošla sam različite situacije, neke su mi bile smjernica kamo i kako dalje, a neke su mi bile lekcija. Mislim da svaka organizacija treba vrijedne, pametne i marljive ljudi i da kvaliteta uvijek nađe svoj put. Samo treba biti strpljiv, uporan i dosljedan.

RAZGOVARAO
Tomislav Vidaković

SNIMIO
Filip Klen

HRZ

Za kvalitetnu provedbu zadaća na ovoj razini potrebno je imati razvijenu socijalnu i emocionalnu inteligenciju i socijalne vještine koje vam poboljšavaju efikasnost. S jedne strane treba znati i razumjeti procese koji se zbivaju u našoj okolini i postaviti se u odnosu na njih, a s druge strane stalno biti svjestan da nastupate u ime kolega i da će nekad način na koji komunicirate utjecati na neke njihove potrebe. Velika je to odgovornost.

Ratne godine bile su mi posebno emotivne jer smo se nalazili u stalnoj životnoj ugroženosti i svaki od nas proživio je nevjerljivu količinu različitih emocija za koje čovjeku treba cijeli život. Nekad je raspon emocija bio od užasavajućeg straha za golji život do totalne euforije i sreće kad shvatite da ste živi, zdravi, da su vaši kolege živi, da je doma sve dobro. Zaista jedan pravi vrtlog emocija, ali i životna škola. Nikad u životu nisam susrela toliko hrabrih, pametnih i odlučnih ljudi. Bila je prava čast biti uz najhrabrije. I danas crpim inspiraciju iz tog vremena

MOŽETE LI OPISATI SVOJ PUT DO POZICIJE PRVE DOČASNICE U POVIJESTI HRVATSKEG RATNOG ZRAKOPLOVSTVA, I ŠTO VAM TO ZNAČI?

Od 2003. godine radila sam u Središtu za obuku HRZ-a "Rudolf Perešin" u Zemuniku Donjem, kao logistički dočasnik. Tadašnji zapovjednik ponudio mi je 2016. poziciju prvog dočasnika postrojbe što mi je bilo zbilja veliko iznenadenje, ali i kompliment. U Montgomery, Alabama, 2017. godine išla sam na akademiju Američkog ratnog zrakoplovstva gdje sam završila višu dočasnicičku izobrazbu i taj dio mogu okarakterizirati kao prozor u novi svijet. Način na koji Amerikanci pristupaju izobrazbi, teme koje obrađuju, znanja koja daju svojim zrakoplovima bila su mi pravo otkriće. I danas znam čitati te materijale jer su vrlo korisni u svakodnevnom radu. Na poziciji prve dočasnice Središta bila sam do 30. studenog prošle godine i bilo je to prekrasno iskustvo. S jedne strane raditi s mladim ljudima koji donose nevjerljivu energiju i lakoću i kojima je to prvi doticaj sa zrakoplovstvom. S druge strane u radu s kolegama s bogatim radnim i životnim iskustvom može se naučiti jako puno. Činjenica je da je SzO HRZ-a postrojba u kojoj se isprepleću potrebe svih vojnih specijalnosti potrebnih HRZ-u što daje mogućnost da se u jednoj relativno maloj, ali važnoj postrojbi, nauči jako puno. Biti prva dočasnica HRZ-a nevjerljivatna mi je čast i veliki kompliment, ali isto tako i odgovornost. Ne znam kamo će me ovaj put odvesti, ali znam da će dati sve od sebe da ovaj posao radim na najbolji mogući način.

KOJE SU VAŠE GLAVNE ODGOVORNOSTI KAO PRVE DOČASNICE U RATNOM ZRAKOPLOVSTVU?

Kao i u ostalim granama OSRH, prvi dočasnik ima savjetodavnu ulogu kod zapovjednika grane. Ja sam na neki način predstavnica svih vojnika i dočasnika na razinama koje donose odluke i koje zapovijedaju. Velika je to odgovornost i važna uloga, ako znamo da su upravo te dvije skupine kolega veći dio osoblja koje imamo u grani.

KAKO OCJENJUJUJETE POLOŽAJ ŽENA U ORUŽANIM SNAGAMA REPUBLIKE HRVATSKE, POSEBNO U ZRAKOPLOVSTVU?

Hrvatska vojska u svojem sastavu ima oko 15 % pripadnica i spada u sam vrh NATO-ovih zemalja u tom pogledu. Mislim da je upravo činjenica da je u Domovinskom ratu puno žena bilo u redovima Hrvatske vojske na svim pozicijama pridonijeljtom relativno visokom udjelu žena u sastavu OSRH. To je svojevrsna ostavština naših kolegica iz rata. Što se tiče HRZ-a mi smo na 13 % i uzimajući u obzir činjenicu da je ovo tehnička grana čemu su, još uviđek, češće naklonjeni muškarci, mislim da možemo biti zadovoljni. Pa evo i moje imenovanje na ovu dužnost pokazuje da svatko ima šansu, samo treba kvalitetno raditi.

HRZ

MOŽETE LI PODIJELITI TRENUTAK IZ VAŠE KARIJERE KOJI VAM JE OSTAVIO POSEBAN DOJAM ILI KOJI SMATRATE KLJUČNIM?

Meni su ratne godine bile posebno emotivne jer smo se nalazili u stalnoj životnoj ugroženosti i svaki od nas proživio je nevjerljivu količinu različitih emocija za koje čovjeku treba cijeli život. Nekad je raspon emocija bio od užasavajućeg straha za goli život do totalne euforije i sreće kad shvatite da ste živi, zdravi, da su vaši kolege živi, da je doma sve dobro. Zaista jedan pravi vrtlog emocija, ali i životna škola. Nikad u životu nisam susrela toliko hrabrih, pametnih i odlučnih ljudi. Bila je prava čast biti uz najhrabrije. I danas crpm inspiraciju iz tog vremena.

KAKO SE HRVATSKO RĀTNO ZRAKOPLOVSTVO MIJENJALO TIJEKOM VAŠE KARIJERE?

Od 2003. godine, otkad sam u sastavu HRZ-a, do danas prošli smo nevjerojatan put. Još od vremena nabave novih školskih zrakoplova zapadne proizvodnje aviona ZLIN 242 i Pilatus PC9 te helikoptera Bell 206 Jet Ranger, počela je naša transformacija. Bio je to dugotrajan, nekad i bolan proces, ali osigurao je da danas s ponosom možemo reći da imamo moćne helikoptere OH-58 Kiowa Warrior i UH-60 Black Hawk, te perjanicu i naš ponos borbeni avion Dassault Rafale.

Naravno ne smijemo zaboraviti ni naše nebeske zaštitnike Air Tractor AT-802 i Canadair-415, koji nas spašavaju svako ljeto od strašnih požara, a između svega toga i naše radare FPS-117. Treba istaknuti našu transportnu komponentu koja sad već u tisućama broji spašene živote u različitim okolnostima, ali i za sve ostalo za što nas treba naš hrvatski narod. Kako vidite riječ je o vrlo složenom sustavu koji mora biti savršeno sinkroniziran sa stalnim inzistiranjem na sigurnosti svih sudionika. Trebalo je uskladiti svaki dio, od nabave tih sredstava, provedbe obuke, do stavljanja u punu operativnu upotrebu. Ne zaboravimo da se iza toga krije puno snova, inteligencije, truda, napora i emocija mnogih zrakoplovaca.

KOJE SU KLJUČNE VJEŠTINE I ZNANJA POTREBNA ZA USPJEH NA VAŠEM RADNOM MJESTU?

Kako sam rekla zrakoplovstvo je tehnička grana i nekako se podrazumijeva da je struka najveći dio našeg posla. Što i jest do određene razine. Već posao prvog dočasnika razine Eskadrile postaje sve manje vezan uz samu struku, održavanje, zrakoplove, sredstva veze, logistiku, personalnu službu, a sve više savjetodavni, suradnički, pomoć zapovjedniku vezano za vojnike i dočasnike i slijedom toga kako se penjete na više razine sve se više odmičete od same struke. Za kvalitetnu provedbu zadaća na ovoj razini potrebno je imati razvijenu socijalnu i emocionalnu inteligenciju i socijalne vještine koje vam poboljšavaju efikasnost. S jedne strane treba

Svim mladim ženama koje su već u našem sustavu poručujem da se usude sanjati velike snove, da daju sve od sebe i rezultat će sigurno doći. Onima koji će nam se tek pridružiti poručujem da Prihvate izazov i da neće biti manje žene i dame ako obiju vojničke čizme, naprotiv!

Imala sam veliku sreću na svojem životnom i radnom putu susresti iznimne žene koje su me ohrabrivale i gurale naprijed te me učile poslu i životu. Hvala, drage moje dame!

znati i razumjeti procese koji se zbivaju u našoj okolini i postaviti se u odnosu na njih, a s druge strane stalno biti svjestan da nastupate u ime kolega i da će nekad način na koji komunicirate utjecati na neke njihove potrebe. Velika je to odgovornost.

KAKO HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO PRIDONOSI OČUVANJU NACIONALNE SIGURNOSTI I MISLITE LI DA ĆE MODERNIZACIJA HRZ-A OMOGUĆITI NOVU ULOGU U MEĐUNARODNIM MISIJAMA?

Hrvatsko ratno zrakoplovstvo potpuno je predano svojoj misiji očuvanja nacionalne sigurnosti u hrvatskom zračnom prostoru i sve zadaće koje se stave pred nas bit će, kao i dosad, u potpunosti izvršene. Nevjerojatna je posvećenost ljudi ovoj grani i dan kad su nam stigli prvi Rafalei bio je neopisivo sretan za nas. Tog dana vidjela sam kako puno sretnih lica. Modernizacija nas stavlja u poziciju da ravnopravno s našim partnerima sudjelujemo u unapređenju naših sposobnosti, da stalno pomicemo svoje granice i postajemo najbolja moguća verzija sebe. Znajući mentalitet mojih zrakoplovaca ni najmanje ne sumnjam u nas.

KAKO BALANSIRATE PROFESIONALNI I PRIVATNI ŽIVOT, S OBZIROM NA ZAHTJEVNU PRIRODU VAŠEG POSLA?

Mislim da je ključ u dobrom planiranju. Koliko je moguće, treba upravljati svojim vremenom, treba znati postaviti prioritete. Treba također sebe ojačati i fizički i duhovno za trenutke kad život donese i neke nepredvidive i manje lijepе situacije.

KOJE SU VAŠE BUDUĆE AMBICIJE ILI CILJEVI UNUTAR HRVATSKE VOJSKE I KAKO VIDITE SVOJ DALJNJI DOPRINOS?

Na ovoj sam funkciji tek odnedavno i još uvijek imam dosta toga za naučiti. Ići ću korak po korak u skladu s potrebama i zahtjevima moje službe i radnog mjesa. Ja sam vojnik i ponašat ću se u skladu sa zapovijedima mojih nadređenih.

ŠTO BISTE PORUČILI MLADIM ŽENAMA KOJE RAZMIŠLJAJU O KARIJERI U VOJSCI, POSEBNO U ZRAKOPLOVSTVU?

Svim mladim ženama koje su već u našem sustavu poručujem da se usude sanjati velike snove, da daju sve od sebe i rezultat će sigurno doći. Onima koji će nam se tek pridružiti poručujem da *Prihvate izazov* i da neće biti manje žene i dame ako obiju vojničke čizme, naprotiv! Pokazat će da su jake, svestrane, sposobne i moderne mlade žene koje će ucrtati neki novi put za one koje će doći nakon njih. Imala sam veliku sreću na svojem životnom i radnom putu susresti iznimne žene koje su me ohrabrivale i gurale naprijed te me učile poslu i životu. Hvala, drage moje dame!

SPORT

Hrvatska vojska i hrvatske sportske reprezentacije dijele brojne zajedničke vrijednosti – hrabrost, disciplinu, upornost i ljubav prema domovini. Kao što vojnici s ponosom brane suverenitet i sigurnost

Hrvatske, tako i naši sportaši s istom strasti i predanosti brane boje naše zastave na sportskim borilištima širom svijeta

SREBRO ZLATNOG SJAJA!

TEKST

Tomislav Vidaković

Borbeni duh, timski rad i nepokolebljiva volja za pobjedom povezuju hrvatske vojнике i sportaše, čineći ih istinskim veleposlanicima snage i zajedništva. Hrvatska vojska s ponosom podržava hrvatske reprezentativce, bilo kroz moralnu potporu, prisutnost na tribinama ili motivacijske poruke vojnika u zemlji i misijama širom svijeta. U svakom dresu i odori kuća isto srce – srce koje se nikad ne predaje i kojem je domovina na prvom mjestu. Upravo je u tome povezanost sportaša koji brane nacionalne boje i svakog hrvatskog vojnika.

Hrvatska je vojska kroz povijest bila snažan oslonac hrvatskom sportu, a mnogi sportaši bili su i pripadnici Oružanih snaga. Povezanost se ogleda i u međusobnoj potpori – vojnici ponosno bodre reprezentacije, a sportaši nerijetko sudjeluju u humanitarnim i promotivnim aktivnostima Hrvatske vojske. Bilo na sportskim terenima ili u vojnim misijama, zajednički cilj ostaje isti – predstavljati Hrvatsku časno i dostojanstveno. Stoga s ponosom možemo reći da su hrvatski sportaši i hrvatski vojnici jedno srce, jedna snaga, jedna Hrvatska.

Hrvatski sportaši simbol su borbenosti, ustrajnosti i pobjedničkog duha, a Hrvatska vojska s ponosom stoji uz njih na svakom koraku. Na sportskim terenima, kao i u obrani domovine, ključni su zajedništvo, disciplina i ljubav prema Hrvatskoj.

Foto: HRZ

Svakim potezom, golom, skokom i pobnjem, naši spor-taši donose radost hrvatskom narodu i pokazuju kako se predstavlja domovina i kako se bori za nju. Hrvatska vojska s ponosom bodri naše reprezentativce i pojedince u svim sportovima.

Kao i na brojnim prethodnim natjecanjima, Hrvatska je vojska bodrila hrvatsku rukometnu reprezentaciju na upravo završenom Svjetskom prvenstvu. Briljantan nastup hrvatskih rukometaša okrunjen je srebrnom medaljom, čime su naši rukometaši potvrdili povratak u krug svjetske rukometne elite. Na ovom prvenstvu pokazali su kako su simbol borbenosti, zajedništva i domoljublja – vrijednosti koje dijele s pripadnicima Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Kao što hrvatski vojnici nesobično brane boje domovine, tako su i naši rukometaši hrabro predstavljali Hrvatsku na Svjetskom prvenstvu. Svaki gol, svaka obrana i svaka borba do posljednje sekunde bila je inspiracija ne samo svakom pripadniku Hrvatske vojske već i hrvatskom narodu u cijelini. Stoga ne čudi što su netom prije same finalne utakmice protiv Danske pripadnici Hrvatske vojske u domovini, ali i izvan nje, poslali video potpore našim rukometašima kako bi im dali do znanja da su uvijek uz njih i da su ponosni na njihov uspjeh. Potporu Hrvatskoj rukometnoj reprezentaciji uoči finalne utakmice uputili su kadeti Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", piloti borbenog aviona Rafale i helikoptera Black Hawk, pripadnici akrobatske skupine "Krila Oluje", Zapovjedništva specijalnih snaga i Antiterorističke Vojne policije, Sokolovi, Pume, Gromovi i Tigrovi, te pripadnici Hrvatske vojske koji se nalaze u misijama i operacijama na Kosovu i u Mađarskoj.

"Piloti HRZ-a čestitaju vam na nevjerojatnom i povijesnom uspjehu. Vaša borbenost, srčanost, zajedništvo i sportski duh donijeli su nam veliku radost i ponos! Vašu medalju slavi cijela Hrvatska! Dobrodošli kući", izjavio je pilot Rafalea prilikom ulaska aviona Croatia Airlinesa u hrvatski zračni prostor.

Na ovom prvenstvu pokazali su kako su simbol borbenosti, zajedništva i domoljublja – vrijednosti koje dijele s pripadnicima Oružanih snaga Republike Hrvatske

Kako bi zahvalili Hrvatskoj na velikoj potpori tijekom Svjetskog rukometnog prvenstva, Rafalei i avion s rukometima preletjeli su i iznad Trga bana Josipa Jelačića, gdje je organiziran središnji svečani doček.

Hrvatska vojska i u budućnosti će s ponosom pružati potporu našoj rukometnoj reprezentaciji na velikim natjecanjima. Ovo srebro zlatnog sjaja odličan je temelj za ovu mladu ekipu i pokazatelj kako je ispred nje blistava budućnost. Uz zajedništvo, borbeni duh i nepokolebljivu volju, znamo da će naši rukometaši i u budućnosti ostvarivati velike rezultate i ponosno predstavljati Hrvatsku na međunarodnoj sceni.

Foto: HRZ

JAZZ ORKESTAR

RAZGOVARAO
Hrvoje Lončarević

FOTO
HVGI

DROPULJIĆ

RAZGOVOR

BOJNIK
DAVOR
DROPULJIĆ

DIRIGENT I VODITELJ JAZZ ORKESTRA
HRVATSKE VOJSKE

"Sve pjesme koje su naši izvođači pjevali, a pjevali su i domaće i strane, imaju istu poruku. Ljubite se, poštujte, volite se. Ljubav je smisao svega. To ne mora biti samo ljubav prema partneru. Postoji ljubav prema prijatelju, ljubav prema poslu, posebna je i ljubav prema Domovini. Uglavnom, ljubav je tema koja nas okuplja", ističe neposredno nakon održanog koncerta *Ljubav te zove* bojnik Davor Dropuljić

Netom održani koncert pod nazivom *Ljubav te zove* održan u Domu HV-a "Zvonimir" prigodom obilježavanje Dana zaljubljenih bio je povod za razgovor s dirigentom i voditeljem Jazz orkestra bojnikom Davorom Dropuljićem. Tijekom razgovora dotaknuli smo se i ostalih značajnih postignuća tijekom prošle godine, a na poseban način ističemo nosač zvuka s domoljubnim pjesmama na kojem su okupljeni brojni eminentni glazbeni umjetnici.

**JAZZ ORKESTAR HRVATSKE VOJSKE ODRŽAO JE 11. VELJAČE 2025.
KONCERT POD NAZIVOM LJUBAV TE ZOVE U DOMU HV-A
"ZVONIMIR". S VAMA SU NASTUPILI KLAPA "SV. JURAJ" HRVATSKE
RATNE MORNARICE, NIKA PASTUOVIĆ, MIA RAGUŽ I TOMISLAV
KREŠ. KOJI JE REPERTOAR PJEZAMA BIO IZVOĐEN I KAKO
JE PUBLIKA REAGIRALA?**

Da, ovih smo dana u Domu HV-a "Zvonimir" održali svoj tradicionalni koncert povodom Dana zaljubljenih. Naše koncerete publike uvijek prihvata s oduševljenjem, na kraju koncerta cijela je dvorana na nogama i uvijek se traži pjesma više. Tako je bilo i na zadnjem koncertu, cijela je dvorana pjevala i uživala zajedno s nama na pozornici. S obzirom na to da je koncert bio ljubavne tematike, takav je bio i odabir pjesama. Naši mladi pjevači, Tomislav, Mia i Nikica izvodili su bezvremenske hitove Parnog valjka, Nene Belana, Giuliana, a Klapa HRM-a ljubavne pjesme kako samo to oni znaju, lijepo, emotivno, s puno srca i duše.

NEMA VEĆE SREĆE NEGO ČUTI PUBLIKU KAKO PJEVA S NAMA

**IVO JE TREĆA GODINA ODRŽAVANJA KONCERTA LJUBAV TE ZOVE.
KAKO JE NAŠTALA IDEJA ZA OVAJ KONCERT I KOJA JE GLAVNA PO-
RUKA KOJU ŽELITE PRENIJETI PUBLICI?**

Jazz orkestar HV-a postoji od 2013. godine. Od našeg osnutka pa sve do danas, osim u vrijeme pandemije, održavali smo koncerete u veljači, povodom Valentinova. Sjećam se našeg prvog koncerta pred punom dvoranom te u to vrijeme apsolutno nepoznatog Matije Cveka kako izvodi *Jugo* (Giuliano) *Činim pravu stvar* (Giboni) i *Prozor prema zalazu* (Đani Maršan). Taj je koncert bio fantastičan te smo došli do zaključka da svake godine takav koncert ljubavi treba pružiti našoj publici. Sljedećih godina nastupali su Ricardo Loque, Neda Parmać, Renata Sabljak, Adalbert Turner Juci, Ivana Marić i mnogi drugi. Sve pjesme koje su naši izvođači pjevali, a pjevali su i domaće i strane, imaju istu poruku. Ljubite se, poštujte, volite se. Ljubav je smisao svega. To ne mora biti samo ljubav prema partneru. Postoji ljubav prema prijatelju, ljubav prema poslu, posebna je i ljubav prema Domovini. Uglavnom, ljubav je tema koja nas okuplja.

JAZZ ORKESTAR

KOLIKO DUGO TRAJE PRIPREMA ORKESTRA ZA KONCERT I ZNA LI NA PROBAMA BITI IZAZOVNO?

Probe Orkestra gotovo su svakodnevne, osim ako nije na nekoj službenoj zadaći ili slobodnom danu. To vam je isto kao i kod sportaša. Moraš biti u svakodnevnom treningu, jer kada dođe utakmica, ti moraš dati najbolje od sebe. Isto tako i mi. Koncert je naša utakmica, gdje svatko daje najbolje od sebe. Obično kad se odabere program za koncert, probe za taj koncert traju otprilike dva tjedna. E sad, tu ima i lijepih stvari, uživanja u glazbi, stvaranju tempa, dinamike, emocija, ali ima i onih manje lijepih, pa dođe malo i do povišenih tonova, razilaženja u mišljenjima, jer naravno da glazbu svatko osjeća drugačije. No, zato sam ja tu kao dirigent i voditelj te je moja odluka konačna, no ako netko od kolega ima dobru zamisao, svakako je prihvaćam. Svi mi na probama istinski uživamo u našem poslu i često znamo razgovarati da smo zaista blagoslovljeni tim darom koji nam je dan.

Održali smo 17. prosinca humanitarni koncert za teško bolesnog Ivana zajedno s našim kolegama iz Simfonijskog puhačkog orkestra. Zaista je bilo lijepo vidjeti dvoranu popunjenu do posljednjeg mesta. Bio je to zaista jedan glazbeni doživljaj gdje smo u prosincu, u vrijeme darivanja, mi glazbenici napravili lijep humanitarni koncert na kojem su uz nas nastupile zvijezde hrvatske estrade (Matija Cvek, Mia Dimšić, Lorena, Juci, Pjero). Moram istaknuti zapovjednika Orkestra vojnika Milana Milasa koji je zaslужan za mnogo toga viđenog na tom koncertu. Zahvaljujem svima koji su došli i kupnjom ulaznice pomogli našem teško bolesnom Ivanu. Sviima velika, velika hvala.

BOŽIĆNI KONCERT, ODRŽAN 17. PROSINCA 2024. U DVORANI DOMA HV-A "ZVONIMIR" U ZAGREBU, BIO JE HUMANITARNOG KARAKTERA. SAV PRIHOD OD PRODAJE ULAZNICA BIO JE NAMIJENJEN POMOĆI TEŠKO OBOLJELOM UMIROVLJENOM VOJNIKU IVANU PUŠELJIĆU. KAKVI SU DOJMOVI S TOG KONCERTA?

Održali smo 17. prosinca humanitarni koncert za teško bolesnog Ivana zajedno s našim kolegama iz Simfonijskog puhačkog orkestra. Zaista je bilo lijepo vidjeti dvoranu popunjenu do posljednjeg mesta. Bio je to zaista jedan glazbeni doživljaj gdje smo u prosincu, u vrijeme darivanja, mi glazbenici napravili lijep humanitarni koncert na kojem su uz nas nastupile zvijezde hrvatske estrade (Matija Cvek, Mia Dimšić, Lorena, Juci, Pjero). Moram istaknuti zapovjednika Orkestra vojnika Milana Milasa koji je zaslужan za mnogo toga viđenog na tom koncertu. Zahvaljujem svima koji su došli i kupnjom ulaznice pomogli našem teško bolesnom Ivanu. Sviima velika, velika hvala.

KRAJEM PROŠLE GODINE MINISTARSTVO OBRANE IZDALO JE CD NASLOVLJEN DOMOVINI VJERNI JAZZ ORKESTRA HRVATSKE VOJSKE. IMALI STE PRIGODU S RAZNIM IZVODAČIMA OBRADITI MNOGE POZNATE DOMOLJUBNE PJESENJE. KAKO JE DOŠLO DO IDEJE ZA SNIMANJE CD-Α I MOŽETE LI NAM NEŠTO REĆI O KONCEPTU ALBUMA I NJEGOVU NASTANKU?

CD *Domovini vjerni* ugledao je svjetlo dana krajem prošle godine. Na tom nosaču zvuka gosti su nam naši dragi umjetnici, pjevači i prije svega prijatelji. Naša Ivana Marić, Nika Pastuović, Adalbert Turner Juci, Đani Stipanićev, Dražen Žanko i naravno, naša Klapa HRM-a. Na svakom našem koncertu obvezno izvodimo i pjesme domoljubne tematike. Svaki put publika sjajno prihvati pjesme pa je zbog toga došlo do ideje da se te pjesme snime te da mi kao Orkestar HV-a imamo naš nosač zvuka s domoljubnim pjesmama i da on nadje put do publike, do naših slušatelja. Naravno, trebalo je odabrati skladbe pa smo na sastanku benda glasali za najbolje pjesme.

Probe Orkestra gotovo su svakodnevne, osim ako nismo na nekoj službenoj zadaći ili slobodnom danu. To vam je isto kao i kod sportaša. Moraš biti u svakodnevnom treningu, jer kada dođe utakmica ti moraš dati najbolje od sebe. Isto tako i mi. Koncert je naša utakmica, gdje svatko daje najbolje od sebe

Nakon odabira pjesama, odabrali smo pjevače soliste koji su se nesebično odazvali našem pozivu i u dogovoru s njima odlučili tko će snimiti koju pjesmu. Tako je Ivana izrazila želju pjevati pjesmu *Zemlja dide mog, Dajem ti srce*, Nika Ovo je naša krv, Đani je apsolutno sjajno otpjevao *Tvoju zemlju*, a Dražen Žanko svoj veliki hit *Od stoljeća sedmog*. Da ne zaboravim, a vrlo je bitno, sve te pjesme ne mogu se snimiti bez dopuštenja autora. Stoga sam zvao autore svih tih pjesma, obavijestio sam ih što namjeravamo i tražio dopuštenje za snimanje. Svi su autori s oduševljenjem prihvatali našu ideju i dali dopuštenje za snimanje. Velika hvala Alfi Kabilju, Tonči Huljiću, Vinku Barčotu, Zrniku Tutiću, Draženu Žanku i Neni Ninčeviću.

JAZZ ORKESTAR HRVATSKE VOJSKE DJELUJE VEĆ 11 GODINA. KOJE BISTE DOGAĐAJE I NASTUPE IZDVОЈILI?

Zaista je bilo mnogo nastupa. Svaki nastup nosi nešto svoje, neke nove spoznaje, nove emocije. No, kad me već pitate svakako bih izdvojio 2017., 2018. i 2019. godinu, kad smo rasprodali Koncertnu dvoranu "Vatroslav Lisinski". Nevjerojatan je osjećaj kad izideš pred prepunu dvoranu i kad te publika jednostavno nosi. Izdvojio bih još i koncert na festivalu BRASS glazbe u Velikoj Gorici, gdje je Jazz orkestar HV-a pratio jednog od najvećih jazz umjetnika današnjice, australskog multiinstrumentalista Jamesa Morrisona. To je nama glazbenicima bio poseban dan. Mogu vam to opisati sportskim rječnikom. Igrate mali nogomet s društvom i odjednom kod vas u ekipu dođe Luka Modrić. Neopisivo.

KAKO ODABIRETE REPERTOAR ZA NASTUPE I ŠTO SMATRATE VAŽNIM PRI ODABIRU SKLADBI ZA IZVEDBU?

Repertoar za nastupe odabiremo ovisno o situaciji i publici. Ono što je pritom važno isključivo je želja da publika, naši prijatelji budu sretni i zadovoljni nakon koncerta. Nama glazbenicima nema veće sreće nego vidjeti punu dvoranu, nema veće sreće nego kada čujemo da publika pjeva s nama, nema veće sreće od toga kad ti ljudi nakon koncerta prilaze sa širokim osmijehom i govore kako im je bilo prekrasno i kako jedva čekaju novi koncert. Naša čarolija s publikom, pune dvorane, gdje svi pjevaju i gdje su svi nasmiješeni traje 11 godina. Prema tome, mislim da smo u odabiru repertoara vrlo uspješni.

KOJI SU DALJNJI PLANOVI JAZZ ORKESTRA HV-A?

Želimo nastupati što više u gradovima diljem naše domovine, predstaviti naš rad i Hrvatsku vojsku. Novi zapovjednik Orkestra HV-a, bojnik Milan Milas svakako o tome vodi računa. Sve naše sastavnice velik su promotor Hrvatske vojske. Uz sve nebrojene mogućnosti koje naša vojska ima, a ima ih zaista mnogo, ima i sjajne glazbenike koji s velikom ljubavlju i žarom služe Domovini. Svakako bismo htjeli i planiramo snimiti jedan ili dva spota za pjesme koje smo snimili na nosaču zvuka o kojem smo govorili. Htio bih također zahvaliti svima koji podupiru naš rad i djelovanje, posebno svim zapovjednicima i djelatnicima našeg ZzP-a čija smo mi sastavnica, a koji nam nesebično pomažu da sve naše zadaće i koncerti budu kvalitetni. Hvala i Klapi HRM-a i Orkestru HRM-a s kojima izvrsno surađujemo te svima koji dolaze na naše koncerete. Kao voditelj Jazz orkestra HV-a zahvaljujem svim mojim glazbenicima, kolegama i prijateljima za sve lijepе glazbeno-vojničke trenutke koje provodim s njima. Neizmjerno sam sretan i ponosan na te ljudе i što imam čast i privilegiju biti ispred njih.

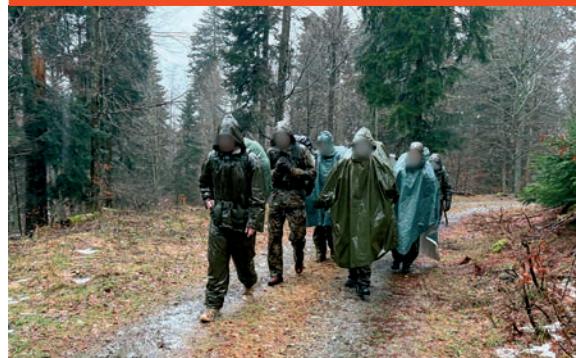

ZSS

TEKST I FOTO
OJI

OBUKA

PREŽIVLJAVANJA, IZBJEGAVANJA, OTPORA I IZVLAČENJA

Pripadnici instruktorskog tima iz ZSS-a, organizirali su i proveli
Obuku preživljavanja, izbjegavanja, otpora i izvlačenja
(Survival, Evasion, Resistance, Extraction – S.E.R.E razine C)

U vojarni "Stožerni brigadir Ante Šaškor" te širem području Gorskog kotara, instruktorski tim iz sastava Zapovjedništva specijalnih snaga, tijekom siječnja 2025. godine, organizirao je i proveo Obuku preživljavanja, izbjegavanja, otpora i izvlačenja za pripadnike Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i Zapovjedništva specijalnih snaga.

Cilj obuke bio je usvojiti vještine potrebne za preživljavanje od trenutka kad se nađu u situaciji izolacije koja je rezultat gubitka pozitivne i/ili proceduralne kontrole. Polaznici pri tome koriste svoju opremu koju inače koriste u redovitoj provedbi zadaće, ali i improvizirana sredstva kako bi samostalno ili uz pomoć došli u sigurnost poznatog okruženja. Kroz teorijski i praktični dio obuke, polaznici su svladavali i obnavljali znanja o preživljavanju koja uključuju smještaj i izradu zaklona u prirodi, prikupljanje i pripremu vode te prehranu u prirodi, paljenje vatre i izradu improviziranih sredstava za preživljavanje.

Cilj obuke bio je usvojiti vještine potrebne za preživljavanje od trenutka kad se nađu u situaciji izolacije koja je rezultat gubitka pozitivne i/ili proceduralne kontrole

Osnovni preduvjet za pristupanje ovoj razini obuke temeljna su znanja i vještine u kretanju i navigaciji na zemljisu, taktici, radiokomunikaciji, pružanju prve medicinske pomoći, a obvezan je segment i tjelesna spremnost polaznika. Instruktori tijekom obuke svakog pojedinog polaznika ocjenjuju u teorijskom i praktičnom dijelu, a pripadnici koji uspješno prođu sve elemente obuke, dobivaju ocjenu *prošao*.

Polaznici su u skladu sa scenarijem prakticirali izbjegavanje, bili zarobljeni i podvrgnuti ispitivanju pri čemu su pokazali otpornost na eksploataciju informacija i na kraju oslobođeni.

HVU

DAN OTVORENIH VRATA

TEKST I FOTO
HVU

Dan otvorenih vrata Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" održan je 8. veljače 2025. u vojarni "Petar Zrinski" u Zagrebu te u vojarni "Admiral flote Sveti Letica-Barba" u Splitu. Posjetiteljima zainteresiranim za vojne studije prezentiran je život i rad kadeta te vojnostudijski programi. Brojni zainteresirani, ponajprije mladi srednjoškolci u Zagrebu i Splitu, upoznali su se sa sveučilišnim prijediplomskim i diplomskim vojnim studijskim programima Vojno inženjerstvo, Vojno vođenje i upravljanje, Aeronautika – smjer vojni pilot i Vojna kontrola zračnog prometa Sveučilišta u Zagrebu te sveučilišnim integriranim prijediplomskim i diplomskim studijem Vojno pomorstvo sa smjerovima Vojna nautika i Vojno brodostrojarstvo Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman".

HRVATSKOG VOJNOG UČILIŠTA U ZAGREBU I SPLITU

Posjetitelji vojarne "Admiral flote Sveti Letica-Barba" u Splitu imali su priliku vidjeti smještajne kapacitete u kojima borave kadeti, knjižnicu, sportske terene te kabinete u kojima se provodi nastava i obuka

Djelatnici HVU-a i kadeti Oružanih snaga RH zainteresiranim posjetiteljima predstavili su uvjete upisa, obveze kadeta, vojnu obuku i kampove, mogućnosti zaposlenja i razvoja karijere u Hrvatskoj vojsci.

Kadet Vojnog pomorstva u Splitu Lovro Strnad mlade je upoznao sa svojim budućim zanimanjem i poručio: "Ovaj je studij vrlo zanimljiv, nudi puno mogućnosti i jako je dinamičan. Prijavite se i postanite kadeti Hrvatske vojske!" Mladi posjetitelji iznjeli su pozitivne dojmove, a jedna od posjetiteljica rekla je: "Na Tik-Toku sam vidjela da se danas održava Dan otvorenih vrata i zainteresiralo me, možda i ja jednog dana postanem kadet Hrvatske vojske".

Srednjoškolac iz Zagreba izradio je zadovoljstvo dolaskom na Hrvatsko vojno učilište i poručio: "Došao sam vidjeti naoružanje Hrvatske kopnene vojske, iznimno sam zadovoljan i budući je poziv siguran!"

Posjetitelji vojarne u Zagrebu mogli su obići i smještajne kapacitete u kojima borave kadeti, knjižnicu, teretanu, sportsku dvoranu te kadetski klub. Posebno zanimanje pokazali su za taktičko-tehnički zbor naoružanja i vojne opreme, kabinet oklopnjštva, inženjerije, veze i Vojne policije. Vrlo atraktivan bio je prikaz vježbe Pukovnije Vojne policije *Detekcija eksploziva i poslušnosti vojnog psa* te prezentacija virtualne i proširene stvarnosti s VR-naočalama Hrvatskog ratnog zrakoplovstva.

Posjetitelji vojarne "Admiral flote Sveti Letica-Barba" u Splitu imali su priliku vidjeti smještajne kapacitete u kojima borave kadeti, knjižnicu, sportske terene te kabinete u kojima se provodi nastava i obuka. Veliko zanimanje pokazali su za razgledavanje brodova Hrvatske ratne mornarice, posebno za najnoviji obalni ophodni brod HRM-a OOB-32 Umag, raketne topovnjače RTOP-42 Dubrovnik te naoružanje i opremu koju koriste kadeti tijekom obuke.

MORH

MOŽEMO UTJECATI ZDRAVSTVENE

TEKST

Ivana Balenović

FOTO

Josip Kopi

Pripadnici HV-a i djelatnici MORH-a sudjelovali su u javnozdravstvenoj akciji posvećenoj prevenciji bolesti i promicanju zdravlja koja je provedena u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo

U Ministarstvu obrane 10. je veljače održana javnozdravstvena akcija namijenjena pripadnicima Hrvatske vojske i djelatnicima Ministarstva obrane. Akciju je organizirao Hrvatski zavod za javno zdravstvo u suradnji sa zdravstvenom službom Oružanih snaga Republike Hrvatske s ciljem podizanja svijesti o važnosti prevencije bolesti i promicanja zdravih životnih navika.

Provredna su mjerena krvnog tlaka, analiza šećera, kolesterola i HbA1c iz krvi, mjerjenje pedobrahijalnog indeksa, procjena indeksa tjelesne mase te savjetovanje o zdravlju i prevenciji kroničnih bolesti. Odaziv je bio velik, oko 100 pripadnika Hrvatske vojske i djelatnika Ministarstva obrane iskoristilo je priliku za besplatne preventivne pregledе i stručne savjete.

NA KLJUČNE POKAZATELJE

Državni tajnik u Ministarstvu obrane Drago Matanović istaknuo je kako ovo ministarstvo kontinuirano radi na unapređenju zdravstvene zaštite svojih pripadnika i djelatnika te kako je prevencija ključna za dugoročnu očuvanost zdravlja: "Ova je akcija iznimno važna za Oružane snage i Ministarstvo obrane jer je čovjek u fokusu našeg obrambenog sustava. Naši djelatnici svojim odazivom pokazali su interes za ovakve aktivnosti, a mi kao nositelji u obrambenom sustavu, pružit ćemo potporu i nastojati provoditi ovakve akcije diljem Republike Hrvatske u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo".

Državni tajnik Matanović istaknuo je važnost prevencije i sustavne brige o zdravlju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske kako bi bili spremni na sve izazove s kojima se suočavaju. Pomoćnik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH za zdravstvo general-bojnik Boris Zdilar naglasio je kako rana prevencija i redoviti pregledi mogu značajno smanjiti rizik od kroničnih bolesti i pridonijeti kvaliteti života: "Ovakve akcije iznimno su važne jer nam omogućuju da utječemo na ključne zdravstvene pokazatelje poput krvnog tlaka, šećera u krvi, indeksa tjelesne mase i kolesterola u krvi čije su povišene vrijednosti uzročnici kardiovaskularnih bolesti. U Republici Hrvatskoj visok je rang smrtnosti od kardiovaskularnih bolesti koje upravo ovakvima akcijama možemo prevenirati".

Ovakve akcije iznimno su važne jer nam omogućuju da utječemo na ključne zdravstvene pokazatelje poput krvnog tlaka, šećera u krvi, indeksa tjelesne mase i kolesterola u krvi čije su povišene vrijednosti uzročnici kardiovaskularnih bolesti

General-bojnik Zdilar kazao je kako mu je drago što je i ove godine velik interes za sudjelovanjem pripadnika te da su ovakve akcije važne kako bismo imali zdravu i spremnu vojsku. Pomoćnik ravnatelja Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za kvalitetu doc. dr. sc. Tomislav Benjak, dr. med. spec., zahvalio je Ministarstvu obrane na provedbi ove druge po redu vrlo važne akcije: "Ono što posebno veseli jest činjenica da ponovno imamo ovako velik odaziv i ako to stavimo u širu sliku onog što vidimo na nacionalnoj razini, gdje je odaziv na preventivne zdravstvene pregledе više od 70 %, dolazimo do zaključka kako se događa nešto pozitivno u percepciji prevencije u našoj populaciji. Hvala još jednom svima u nadi naše daljnje suradnje te da se misija preventivnih zdravstvenih pregleda širi cijelom našom Republikom Hrvatskom".

Voditeljica Odjela za srčano-žilne bolesti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo prim. Verica Kralj, dr. med. spec., kazala je kako su kronične nezarazne bolesti najveće opterećenje u društvu posebice kardiovaskularne bolesti, srčano-žilne bolesti i dijabetes. Istaknula je kako provođenjem ovakvih akcija prilikom kojih se mjeri krvni tlak, šećer u krvi, kolesterol te pedobrahijalni indeks, ako su vrijednosti povišene, promjenom životnih navika možemo ih kontrolirati te ih držati u dopuštenim granicama što omogućuje kvalitetniji i zdravi život. Javnozdravstvena akcija nastavak je prošlogodišnje uspješne inicijative održane povodom Dana šećerne bolesti, a organizatori planiraju njen nastavak i u budućnosti s ciljem dalnjeg unapređenja zdravstvene zaštite pripadnika Hrvatske vojske i djelatnika Ministarstva obrane.

IDEALAN SPOJ ISKUSTVA

Borbena grupa NATO-ovih prednjih kopnenih snaga u Mađarskoj sastavljena je od oružanih snaga Mađarske, Hrvatske, Italije i Turske. U aktivnosti sudjeluju i snage Sjedinjenih Američkih Država, iako formalno nisu u sastavu borbene grupe. Vodeća je nacija Mađarska. Sudjelovanje u toj aktivnosti potvrđuje predanost Republike Hrvatske u implementaciji savezničkih odluka te nastavlja graditi međunarodnu vjerodostojnost i politički i vojni kredibilitet u okviru Saveza.

Pripadnici i pripadnice OSRH u misiji će u Mađarskoj provesti šest mjeseci. U

TEKST
Tomislav Vidaković
FOTO
Filip Klen

Mađarsku odlazi zapovjedni tim, nacionalni element potpore, stožerno osoblje, vod Vojne policije, desetina za zaštitu, tim za uklanjanje eksplozivnih naprava, taktički tim za civilno-vojnu suradnju (CIMIC tim) i medicinski tim (MEDIC tim).

ŽENA NA ČELU

Prvi put dužnost zapovjednika kontingenta koji se upućuje u međunarodnu aktivnost preuzet će žena, pukovnica Mirna Bajčetić Šijanski. Pukovnica je pripadnica Hrvatske vojske od 2006. godine, a 2022. završila je intergransku Zapovjedno-stožernu školu "Blago Zadro". Sudjelovala je u NATO-ovoj aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Republici Poljskoj. "Čast mi je biti zapovjednica kontingenta. Ovo je danas samo još jedna u nizu pozicija na kojoj žene u Hrvatskoj vojsci obnašaju odgovorne dužnosti, od vojnikinja u Patrijama do

OSRH

Iz vojarne "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" 12. veljače upućen je 6. kontingenat OSRH u područje NATO-ove aktivnosti prednjih kopnenih snaga u Mađarsku. Prvi put na čelu kontingenta koji broji 64 pripadnika je žena, pukovnica Mirna Bajčetić Šijanski

partnerima u Borbenoj grupi prednjih kopnenih snaga pod vodstvom Mađarske. Zapovjednica je također naglasila kako svakodnevna obuka i uvježbavanje u takvom međunarodnom sastavu pridonosi povećanju interoperabilnosti i sposobnosti zajedničkog odgovora u slučaju ugroze.

"Drage obitelji i prijatelji, hvala vam na vašoj potpori u odluci da sudjelujemo u ovoj međunarodnoj aktivnosti potpore miru. Znam da će ste strepiti i brinuti jer to obitelji čine za svoje voljene, ali nemojte previše jer smo zaista obučeni za zadaće koje nas očekuju. Budite nam čvrst oslonac i dalje, jer kad znamo da je doma sve u redu, možemo u potpunosti biti fokusirani na zadaće koje nam slijede", rekla je pukovnica Bajčetić Šijanski.

ŽELJA ZA RADOM I ISKUSTVO – DOBITNA KOMBINACIJA

"Sudjelovanje u NATO-ovoj aktivnosti prednjih kopnenih snaga u Mađarskoj značajno utječe na razvoj sposobnosti OSRH, povećava razinu interoperabilnosti s oružanim snagama drugih članica te izravno pridonosi jačanju odvraćanja i kolektivne obrane Saveza. Republika Hrvatska potvrđuje svoju predanost u implementaciji savezničkih odluka te nastavlja graditi međunarodnu vjerodostojnost i politički i vojni kredibilitet u okviru Saveza", poručio je okupljenima zapovjednik Zapovjednog operativnog središta Glavnog stožera OSRH brigadni general Željko Ljubas.

"Ovo mi je prva misija, ali idem s ljudima koji su već bili kao pripadnici prvog kontingenta tako da je moja želja za radom i njihovo iskustvo dobitna kombinacija za uspješno provođenje misije", rekao je najmlađi član kontingenta dvadesetčetverogodišnji voditelj tima za civilnu vojnu suradnju prednjih kopnenih snaga poručnik Franjo Rora.

"Glavna je motivacija za odlazak u ovaku jednu misiju želja za profesionalnim razvojem", objasnila je svoju motivaciju za odlazak u međunarodnu misiju jedna od osam vojnikinja skupnica Elena Kraljević, voda tima u vodu Vojne policije.

"Ovo mi je peta misija u nizu i jedna od brojnih međunarodnih aktivnosti s obzirom na to da sudjelujem često u međunarodnim vojnim vježbama. Prvi sam dočasnik voda Vojne policije i prvi dočasnik kontingenta, imam dvostruku dužnost. Idemo obaviti misiju na najbolji mogući način. Briga o ljudima na prvom mi je mjestu kao i organizacija izvršavanja svakodnevnih obveza. Bit će izazovno i neće biti puno prostora za odmor", rekao je stožerni narednik Robert Barbir, jedan od zadnjih prvih ročnika Hrvatske vojske i iskusni vojnik koji je prošao Domovinski rat i misije od Afganistana i Golanske visoravni pa sve do Mađarske.

I MLADOSTI

načelnica uprave. Žene i muškarci u Hrvatskoj vojsci imaju jednakra prava i obveze tako da u našem sustavu nema razlika", rekla je pukovnica i dodala kako se vojsci priključila prije 19 godina.

lako je svim našim djelatnim vojnim osobama najteži dio odlaska u međunarodnu misiju odvojenost od obitelji, pukovnica ističe kako je njezina obitelj navikla na sve izazove vojničkog poziva jer je tijekom 19 godina njezine karijere bilo brojnih zadaća, obuka i terenskih obveza. Treba istaknuti kako se radi o jednoj vojničkoj obitelji.

"Iza nas su godine predanog rada, učenja i usavršavanja kao i cijelokupni proces preduputne obuke koju smo svi uspješno svelali kako bi bili obučeni za zadaće koje nas očekuju", poručila je zapovjednica 6. kontingenta i dodala kako slijedi razdoblje rada u međunarodnom okruženju s NATO-ovim

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169, od 13. travnja 2016., objavljuje

**INTERNI OGLAS
za popunu NATO dužnosti u JSEC-u,
Ulm, SR Njemačka**

1. stožerni časnik (CRSP), OF-3 Operations Directorate, AMCC, JSEC, Post Number: OJC OZOX 0060

Uvjjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a – ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2025. na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Katelynn Jackson

NIZOZEMSKA KUPUJE VOJNE VAGONE

Foto: U.S. Army / Sgt. Ian Schell

Osim što, kao i ostale članice NATO-a, ulaže sve više finansijskih sredstava u modernizaciju oružnih sustava, Nizozemska to nastoji pratiti i poboljšanjem vojnih transportnih sposobnosti. Portal Defense News objavio je 7. veljače da je nizozemsko Zapovjedništvo za združenu potporu u prosincu 2024. i siječnju 2025. zaprimilo 75 novih transportnih željezničkih vagona. Aktualna flota vagona povećana je tako za 20 posto. Brigadir Merlijn Heiligers, zapovjednik Organizacije za obrambenu mobilnost i transport (DVVO), rekao je za portal da će vojska tako manje ovisiti o uslugama komercijalnih tvrtki. Moći će i brže reagirati budu li postrojbe morale žurno prebacivati svoje osoblje, naoružanje i opremu, i to širom Europe. Navedeno je na tragu NATO-ovih nastojanja da poboljša transportnu mrežu kako bi mogao brzo pomoći svojim članicama.

Nove vagonе isporučila je tvrtka Greenbrier Europe. Specijalizirani su za transport kontejnera te dugi po 60 stopa (18,3 m). Nizozemci njima želete, uz ostalo, prevoziti gorivo i streljivo. Nizozemske oružane snage su, uz njemačke i francuske, jedine među europskim članicama NATO-a koje imaju vagonе na vlastitim popisima materijalno-tehničkih sredstava. Navodno to sad želete i neke druge članice.

DVVO zasad raspolaze sa 448 vagona. To uključuje 125 ravnih niskopodnih vagona namijenjenih prijevozu vozila na kotačima i više od 200 sličnih vagona za prijevoz teškog oklopa na gusjenicama, uključujući tenkove Leopard 2, haubice PzH 2000 i borbenu oklopnu vozila CV90.

Domagoj Vlahović

JOŠ LIGHTNINGA I FREGATA ZA BELGIJU

Nova belgijska vlada obećava povećanje izdvajanja za obranu u idućim godinama kako bi osigurala da zemlja počne preuzimati veću odgovornost u Savezu. Vlada premijera Barta De Wevera do 2029. namjerava dostići NATO-ove ciljeve izdvajanja za obranu. Prema riječima ministra obrane Thea Franckena, prioriteti uključuju i nabavu streljiva, gdje Belgija bilježi znatan deficit; razvoj slojevite protuzračne obrane; dodatne višenamjenske borbene avione F-35 Lightning II; male transportne zrakoplove koji bi nadopunili flotu od sedam aviona A400M, naoružane besposadne letjelice; flotu helikoptera; treću protupodmorničku fregatu, kao i kapacitete za protuminsko ratovanje. Belgija je 2018. naručila 34 lovca F-35 za 3,8 milijardi eura kako bi zamjenila zastarjele F-16, a isporuka prvi primjeraka očekuje se ove godine. Vlada također planira osigurati da belgijska mornarica u

svakom trenutku može raspoređiti na udaljene zadaće barem jednu fregatu. Trenutačno raspolaze dvjema fregatama iz 1980-ih, koje su 2005. kupljene od Nizozemske, a plan je zamijeniti ih početkom 2030-ih. Belgija je u travnju 2023. najavila kupnju dviju fregata za protupodmorničko ratovanje od tvrtki Damen Naval i Thales u zajedničkom ugovoru s Nizozemskom, koja je zasad naručila jednak broj brodova. Prva nizozemska fregata trebala bi biti isporučena krajem 2029., dok će Belgija dobiti svoje prvo plovilo u drugoj polovini 2030. godine. Sad se, dakle, spominje i treća belgijska fregata. Na sličnom je tragu i Nizozemska, koja je u rujnu 2024. objavila da namjerava naručiti dodatne dvije fregate iz tog projekta, kao i dodatnih šest aviona F-35 uz 52 koja je već bila naručila.

Tomislav Vidaković

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: KNDS France via Direction Générale de l'Armement

FRANCUSKI DROIDE

nics & Defence. Sporazum je potpisana 30. prosinca 2024., a objavljen 7. veljače ove godine. Vezan je uz program DROIDE, dio šireg napora u modernizaciji francuskih vojnih sposobnosti u području autonomnih sustava. Europska članica NATO-a želi do razdoblja 2030. – 2035. ojačati razinu uporabe zemaljskih robotskih platformi.

Inicijativa bi trebala biti važan korak u integraciji robotskih sustava u francuske vojne koncepte za borbu na kopnu, što je prioritet koji DGA istražuje već nekoliko godina. Francuska vojska procjenjuje usto i potencijal robotskih sustava za potporu vojnim operacijama u logističkim, izvidničkim i borbenim ulogama. Cilj je DROIDE-a poboljšati tehnološku

zrelost robotskih platformi, uzimajući u obzir specifične izazove terena i operativnih uvjeta. Program će rezultirati razvojem zemaljskog robotskog demonstratora za više misija, osmišljenog za pružanje potpore borbenim postrojbama i smanjenje izloženosti vojnika riziku. Safran bi u DROIDE-u mogao primijeniti svoje iskustvo iz starijeg francuskog programa razvoja robotskih vozila FURIOUS, u kojem je sudjelovao s vozilom eRider. KNDS već uvelike radi na robotu Centurio, koji obuhvaća inačicu naoružanu borbenom stanicom ARX 30 s topom kalibra 30 mm (na fotografiji), inačicu za protueksplozivno izviđanje te za NBKO izviđanje.

Tomislav Vidaković

INDONEZIJA
KUPUJE
NOSAČ?

Načelnik Stožera indonezijske mornarice rekao je 6. veljače na konferenciji za medije u Jakarti kako ta grana istražuje mogućnost nabave nosača zrakoplova u svrhu jačanja svojih pomorskih kapaciteta. Admiral Muhammad Ali predstavio je nekoliko prijedloga za modernizaciju flote, među kojima je i nabava nosača zrakoplova namijenjenog neborbenim misijama. Iako još nije donesena odluka o brodograditelju potencijalnog nosača, razmatraju se različite opcije. Među mogućim je kandidatima domaće brodogradilište PT PAL Indonesia, koje je već predstavilo koncepte nosača helikoptera i desantnih brodova, a projekt bi mogao uključivati i suradnju sa stranim partnerom. Italija također može imati važnu ulogu, posebice preko tvrtke Fincantieri, koja već opskrbљuje Indoneziju odobalnim ophodnim brodo-

Foto: U.S. Marine Corps / Staff Sgt. Shawn Cooper

vima (fregatama) PPA. Jedna od opcija je i Južna Koreja, s kojom Indonezija surađuje u pomorskom sektoru. Otvorena je i mogućnost kupnje rabljenog broda, čiju bi modernizaciju proveo izvorni proizvođač prema specifičnim zahtjevima indonezijske mornarice. Portal Army Recognition spominje čak i kupnju talijanskog nosača Giuseppe Garibaldi (na fotografiji), koji je povučen iz operativne uporabe krajem prošle godine. S druge strane, portal Defence Security Asia citira čelnika Obrambeno-informacijskog

ureda Ministarstva obrane generala Fredu Wenasa, koji navodi da je nabava nosača motivirana geografskim obilježjima otočne zemlje. Nosač bi služio u humanitarnim operacijama odgovora na prirodne katastrofe. Ne bi bio opremljen uzletno-sletnom stazom za borbene avione, nego isključivo za helikoptere, koji bi vršili zadaće logističkog transporta u kriznim situacijama. Cijeli se koncept još uvijek razmatra, a jedna je od opcija da brod bude *klasični* nosač helikoptera.

Janja Marijanović Šaravanja

Foto: Rheinmetall

PRVI SKYRANGER ZA BUNDESWEHR

Njemačka tvrtka Rheinmetall objavila je 5. veljače da je isporučila njemačkim oružanim snagama (Bundeswehr) prvo vozilo za protuzračnu obranu (PZO) Boxer Skyranger 30. Kako i samo ime govori, riječ je o oklopnom vozilu na kotačima Boxer konfiguracije 8 x 8 s oružnom stanicom Skyranger naoružanom PZO topom kalibra 30 mm. Isporuka je rezultat ugovora sklopljenog u veljači 2024., kad je vojska zadužila tvrtku da razvije

i isporuči jedan verifikacijski model, a onda i 18 serijski proizvedenih vozila. Od proljeća će korisnici provoditi na Boxeru različita ulazna testiranja, a očekuje se da će, ako sve bude u redu s verifikacijom, serijski primjerici početi stizati u postrojbe 2027. i početkom 2028. godine. Rheinmetall naziva vozilo *hibridnim rješenjem*, koje će djelovati protiv niskoletićih ciljeva. Kupola kombinira revolverski top kalibra 30 x 173 mm,

vođene projektilje zemlja-zrak i različite senzore. Za lanser PZO projektila odabran je Stinger, no ostavljena je i opcija ugradnje novih lansera koji će biti specijalizirani za obaranje dronova. Skyranger 30 postaje sve popularnije rješenje: osim Bundeswehra, kupuje ga Mađarska za PZO inačicu vozila Lynx KF41, zatim Austrija, Danska, a nedavno je 22 sustava naručila i Nizozemska.

Domagoj Vlahović

STIŽU MOTORI ZA TEJASE

Predsjedavajući indijske tvrtke Hindustan Aeronautics (HAL) DK Sunil rekao je tijekom izložbe Aero India da bi tamošnje ratno zrakoplovstvo trebalo zaprimiti prve primjerke višenamjenskih borbenih aviona Tejas Mk1A do kraja 2025. godine. Očekuje se isporuka 11 primjeraka, koji pripadaju poboljšanoj inačici tog aviona, s boljom avionikom i oružnim sustavima. Ipak, to znači da program kasni oko godinu dana od predviđenog roka. U medijima se navodi da je najveći problem vezan uz isporuke američkih motora F404 tvrtke General Electric. Indija spominje da je

SAD stabilizirao proizvodne linije i da će isporuka ubuduće biti kontinuirana. HAL želi proizvoditi 24 Tejasa godišnje. Navedenih 11 aviona pripada prvoj narudžbi od 83 primjerka, a očekuje se da će do kraja 2025. uslijediti narudžba za još 97 aviona spomenute inačice Mk1A. Zanimljivo je da bi još sposobnija buduća inačica Tejas Mk2 trebala biti opremljena snažnijim motorima tvrtke General Electric – F414. HAL trenutačno pregovara s SAD-om o mogućem transferu tehnologije vezano uz proizvodnju motora u Indiji.

Domagoj Vlahović

Foto: Hindustan Aeronautics Limited via Wikimedia Commons

Marinski korpus SAD-a objavio je u studenom 2024. da je postigao punu operativnu sposobnost s puškom Mk22 tvrtke Barrett. I to punih godinu dana prije roka. To je oružje već prije usvojilo Zapovjedništvo za specijalne operacije, a na tom je putu i KoV

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE SNAJPERSKE PUŠKE MK22/MRAD

Tip	snajperska puška		
Zemlja podrijetla	SAD		
Razvoj i proizvođač	Barrett		
Početak proizvodnje	2013.		
U uporabi	.338 Norma Magnum	.300 Norma Magnum	7,62 x 51 NATO
Kalibar (mm)			
Princip rada	repetirka		
Sustav bravljjenja	rotacijom glave zatvarača		
Broj žljebova (inč / mm)	1 : 9,4 / 240	1 : 8 / 200	1 : 8 / 200
Kapacitet spremnika (metaka)	10		
Izbacivanje čahura	desno		
Komande	obostrane (izbornik paljbe i otpuštanje spremnika)		
Način paljbe	pojedinačno		
Izbornik paljbe	0°/45°		
Kundak	teleskopski, prekllopiv		
Duljina cijevi (inč / mm)	27 / 686	26 / 660	20 / 508
Maksimalna duljina puške (inč / mm)	49,4 / 1255	48,4 / 1229	42,4 / 1077
Masa praznog oružja (kg)	7	7	6,3
Ciljnik	optički 7 x 35 x 56 mm		
Učinkovita udaljenost gađanja (m)	> 1500		

NOVE
SN

Foto: U.S. Army National Guard / Maj. W. Chris Clyne, Oregon National Guard Public Affairs

AMERIČKI AJPER

Američki vojnik s puškom
Mk22 na natjecanju
snajperista Winston P.
Wilson u Arkansusu 10.
prosinca 2024. Riječ je o
noćnom dijelu natjecanja
u kojem je požar dodatni
remitilački faktor.
Strijelac koristi noćni
optički ciljnik PVS-30

TEKST
Ivan Galović

Sposobnost snajperista da promijene tijek borbe gotovo je neupitna, čak i na modernim bojišnicama. Toga su itekako svjesni i u OS-u SAD-a. Međutim, sustavi koje trenutačno koristi više mu ne jamče prednost. Snajpersko oružje, oprema i tehnologija koju, primjerice, rabe ruske i kineske postrojbe identične su, pa čak i bolje u nekim sposobnostima. U ulozi snajperista sve su češći priпадnici specijalnih snaga, pa i plaćeničkih paravojnih organizacija. Sve to ograničava prednost koju su američki snajperisti dugo imali.

Uloga snajperista u osnovi je ostala jednaka: precizna paljba na ključne mete te prikupljanje informacija s bojišta. No, pojavljuju se i neki novi trendovi. Prvi je u *ustroju* snajperskih timova. Jedan tim uobičajeno čini strijelac i motritelj. Međutim, sad se već događa i da tim ima više od jedne cijevi usmjerene prema cilju. To znači da su i motritelji počeli nositi precizno oružje te da motre okolini prostor optičkim sustavima samog oružja. Morala se promijeniti i praksa procjene dometa. Dakle, tehnike brzog napada na ciljeve, uz korištenje končanice, a tek onda digitalne optike, postale su uobičajene kad se djeluje na srednje udaljene mete (do 600 metara). Oslanjanje na precizna mjerena i laserske daljinomjere i dalje je neizostavno za ciljeve na velikim (više od 600 metara)

Foto: U.S. Army National Guard / Spc. Michael Schwenk

Leupoldov ciljnik za Mk22 dobio je vojnu oznaku M317 PDO (Precision Day Optic)

i ekstremno velikim udaljenostima (više od 1000 metara). Bilo bi pogrešno reći da sposobnosti američkih snajperista stagniraju. Promjene u taktikama, tehnikama i procedurama i stalna ažuriranja programa snajperske obuke učinili su ih sposobnijim nego ikad prije. Međutim, tu je problem opreme. Uprava za razvoj i integraciju manevarskih sposobnosti (MCDID) Američke kopnene vojske procijenila je da aktualne snajperske puške M110 u kalibru 7,62 x 51 mm i M2010 u kalibru .300 Winchester Magnum (7,62 x 66 mm) nemaju kapacitete za preciznu paljbu na udaljenostima većim od 800, odnosno 1200 metara. S druge strane, teška snajperska puška M107 u kalibru 12,7 x 99 mm sa streljivom Mk211 Mod 0 povećala je izbor meta snajperskog tima na tehnička sredstva. No, njezina točnost od 2-3 kutne minute (Minute Of Angle – MOA) učinila je napad na točkaste ciljeve, ali i lako oklopljena vozila manje učinkovitim na ekstremno velikim udaljenostima.

KONKRETNI ODGOVOR

Dodatni je problem *šarenilo*. Američke oružane snage imaju brojne i različite zadaće, što znači da u sadašnjoj situaciji čak i manje postrojbe raspolažu s puno različitih pušaka, opreme i streljiva. Zato Amerikanci žele usvojiti jedan modularni oružni sustav, koji bi zapovjedniku i njegovu snajperskom timu omogućio promjenu kalibra ovisno o postavljenoj misiji, što bi pojednostavilo i logističku potporu te obuku. Konkretan odgovor nova je modularna snajperska puška Mk22 Mod 0 ASR (Advanced Sniper Rifle, u prijevodu: napredna snajperska puška), koju je razvila i proizvela američka tvrtka Barrett Firearms Manufacturing. Barrett je nadaleko poznat po proizvodnji spomenute puške M82/107, a osnova za Mk22 je puška MRAD. (Multi Role Adaptive Design, u prijevodu: višenamjenski prilagodljivi

Foto: U.S. Army / Sgt. Patrik Orcutt

Tvrčka Remington nakon bankrota više nije mogla osigurati zamjenske dijelove za svoje vojne snajperske puške kao što je Mk21 (na fotografiji u rukama turskog strijelca)

STRELJAČKO NAORUŽANJE

DVA ODABRANA CILJNIKA

Dnevna optika za Mk22 podrazumijeva maksimalno povećanje od 35 i minimalno od sedam puta, za razliku od starijih pušaka čija je optika povećavala od pet do 25 puta. U usporedbi s prijašnjom optikom, nova daje veće povećanje i mogućnosti motrenja. Kad se gađa na udaljenostima većim od 1000 metara, svaki drvoređ ili sjenovito područje postaje problem. Na većim udaljenostima pojavljuje se tzv. fatamorgana, pa su za uklanjanje tih varki nabavljeni antireflektirajući filtri za optiku. Uz veću preciznost, optika snajperistima pruža i povećane sposobnosti preživljavanja. Končanica svih optičkih ciljnik je Tremor3 u podjeli Mil. Kopnena vojska i Marinski korpus odabrali su ciljnik Leupold Mark 5HD. SOCOM je odabrao ciljnik Nightforce ATACR (Advanced TACtical Rifle). Leupoldov ciljnik dobio je vojnu oznaku M317 PDO (Precision Day Optic), a Nightforceovu oznaku P-VPS (Precisi-

on-Variable Power Scope). Za potonju je odabran nosač Nightforce MIL-SPEC UltraMount s nosačem RAP-I (Rail Accessory Platform – Improved) za pričvršćivanje laserskog daljinomjera. Nightforceov P-VPS MILSPEC ATACR 7-35 x 56 teška je i precizna optika, s više jako dobrih značajki. Poboljšanja uključuju nosač ciljnika dizajniran posebno za P-VPS, kao i nosač za laserski daljinomjer. Ta integrirana konfiguracija ciljnika, nosača i laserskog daljinomjera omogućuje strijelcima učinkovito otkrivanje, domet i gađanje ciljeva na ekstremnim udaljenostima. Končanica Tremor3 u prvoj žarišnoj ravnini sastoji se od piramidalne strukture s iznimno finim podjeljcima u svrhu kompenzacije pada metka i utjecaja vjetra. P-VPS ciljnik ima završnu obradu sa žutosmeđim, anodiziranim tvrdim slojem za maksimalnu otpornost na koroziju i vremenske uvjete. Kao i sva optika u obitelji ATACR, inačica 7-35 x 56 mm ima jednodijelnu precizno strojno izrađenu cijev od čvrstog šipkastog materijala, tj. aluminijске slijline za zrakoplove označene 6061-T6. Cijev je dva do tri puta deblja nego na optičkim ciljnicima slabije kvalitete, što rezultira manjim ukupnim opterećenjem, većom toplinskom stabilnošću, dosljednom nulom i preciznom unutarnjom optikom. Leće se usklađuju i poravnavaju ručno, u procesu koji se naziva optičko indeksiranje, kako bi se osigurala najbolja moguća optička izvedba. Leća objektiva ima više elemenata sličnih onima kakvi se nalaze u najkvalitetnijim teleskopima za preciznije fokusiranje svjetlosnih zraka. Optička izvedba dodatno je poboljšana zahvaljujući višeslojnom ED (extra-low dispersion) staklu. Elevacijska kupola opremljena je tehnologijom Nightforce ZeroStop za trenutačni povratak na nulu nakon upucavanja. Slične glavne značajke ima i ciljnik Leupold 5HD (M317 PDO).

dizajn.) Tehnički gledano, MRAD je evolucija dobro poznate snajperske puške Barrett 98B, ali s više izmjena i tehnoloških poboljšanja.

Vratimo se malo u prošlost. MRAD se prvi put pojavio 2009. godine. Barrett je s njim prvotno ciljao na ugovor za preciznu snajpersku pušku PSR (Precision Sniper Rifle) za Zapovjedništvo specijalnih snaga (SOCOM). Međutim, izgubio je: SOCOM je 13. rujna 2013. s Remingtonom potpisao ugovor vrijedan 79,7 milijuna dolara za kupnju njegovih 5150 modularnih snajperskih pušaka s prigušivačima MSR (Modular Sniper Rifle) i oko 4,7 milijuna metaka. Međutim, Remington, najstariji proizvođač vatrenog oružja u Americi, zapao je u finansijske poteškoće i u ožujku 2018. podnio je zahtjev za zaštitu od bankrota. Kad su SOCOM, ali i druge grane te rođovi vojske ponovno testirali seriski proizvedeni MSR (Mk21 PSR), otkrili su da je preciznost lošija od one prikazane tijekom natječaja. Zato je SOCOM otkazao, odnosno za novi krug natjecanja preimenovao projekt PSR u ASR. Barretov MRAD opet se suočio s velikim konkurentom – britanskom tvrtkom Accuracy International i puškom AXMC .338. Ipak, SOCOM je 15. ožujka 2019. objavio da je Barret dobio ugovor. Jedna je od glavnih prednosti puške koja je označena kao Mk22 ta što je američke proizvodnje, a već je bila i potpuno razvijena te dostupna na tržištu. Ispočetka u projektu ASR nije sudjelovao ni KoV ni Marinski korpus (USMC). No Remington nakon bankrota više nije mogao osigurati zamjenske dijelove za svoje postojeće vojne snajperske puške Mk21/MSR, M2010/M24, M40. Kopnena vojska i Marinski korpus stoga su se također pridružili projektu ASR, a 2020. je Barretov MRAD dobio ugovore i za njihovo opremanje. Iako se ne može tvrditi da je odgovor za svaku misiju, ta je puška, jednostavno rečeno – prilagodljiva. Pretvorba kalibra jednostavna je, kao i isporuka precizne paljbe. Važna

STRELJAČKO NAORUŽANJE

NAVLAKE ZA PRIGUŠIVAČE

Oprema za snajpere Mk22 uključuje i prigušivače, koji smanjenjem buke pucnja i bljeska iz cijevi strijelcima poboljšavaju prije svega sposobnost preživljavanja. Kako potražnja za prigušivačima nastavlja rasti, tako raste i potreba za različitim dodacima kako bi se poboljšala njihova učinkovitost i dugovječnost. Jedan takav dodatak koji je stekao golemu popularnost među strijelcima jesu navlakte (presvlake, maskice), koje više nisu samo trendovski dodatak nego nude brojne prednosti pa su sve više obvezna oprema svakog snajperista.

Prednosti koje daju navlakte:

Ublažavanje topline. Prilikom ispaljivanja više metaka u brzom sljedu prigušivači mogu brzo doseći visoke temperature. Navlaka za prigušivač djeluje kao toplinski štit, sprečavajući slučajne opekljine i omogućuje sigurnije rukovanje vatrenim oružjem.

Smanjen efekt fatamorgane. Kako se prigušivači zagrijavaju tijekom neprekidne paljbe, stvaraju efekt fatamorgane, iskrivljujući strijelčev pogled kroz optiku. Ta *fatamorganu* može ugroziti točnost i sprječiti pronaalaženje cilja. Navlakte se izrađuju od materijala koji učinkovito smanjuju fatamorganu, osiguravajući jasnu i neometanu sliku.

Povećana izdržljivost. Prigušivači su tijekom operativne uporabe izloženi teškim uvjetima, uključujući prljavštinu, krhotine i udarce. Visokokvalitetna navlaka prigušivača pruža dodatni sloj zaštite od ogrebotina, udubljenja i mogućih oštećenja, produžujući vijek uporabe prigušivača i štedeći strijelca od skupih popravaka ili zamjena.

Prilagodljive opcije. Širok raspon navlaka strijelcima omogućava da pronađu savršen model za svoj specifični prigušivač. Osim toga, dostupne su različite boje i kamuflažni uzorci, što omogućuje usklađivanje opreme i personalizaciju oružja.

Jednostavna instalacija. Navlaka prigušivača dizajnirana je za jednostavnu ugradnju te ima siguran i jednostavan mehanizam za pričvršćivanje na prigušivač.

Foto: U.S. Army National Guard / Maj. W. Chris Clyne, Oregon National Guard Public Affairs

Američki strijelac opremljen puškom Mk22 koristi prigušivač s navlakom

Foto: U.S. Army National Guard / Maj. W. Chris Clyne, Oregon National Guard Public Affairs

je vijest da je USMC s njom postigao potpunu operativnu sposobnost (FOC) 19. studenog 2024. – godinu prije roka. Kopnena vojska zasad planira nabavu 2800 pušaka Mk22 do 2026. godine.

SPECIJALNO ORUŽJE ZA SVE

Bojnik Michael Billings, voditelj tima za naoružanje u USMC-ovu Zapovjedništvu za nabavu (Marine Corps Systems Command – MCSO), naglasio je da je FOC postignut kad su sve pješačke i izvidničke postrojbe, kao i škole koje obučavaju za vojnostručnu specijalnost (Military Occupational Specialty – MOS), dobile novu opremu i prošle potrebnu obuku. "Postigli smo važnu prekretnicu s Mk22. Sad je u rukama naših postrojbi na prvoj crti, a naši su marinci u potpunosti obučeni za njegovo učinkovito korištenje u različitim borbenim scenarijima. To nije samo nova snajperska puška: to je ključna komponenta napora za modernizaciju Marinskog korpusa, koja nam daje prednost potrebnu u preciznoj paljbi i dalekometnim djelovanjima", rekao je bojnik. Kroz proces uvođenja u uporabu, u početku isključivo SOCOM-ova puška predana

je i u ruke Marinskog korpusa i KoV-a. To je potez koji je dio šireg nastojanja da se i postrojbe koje nisu specijalne namjene opreme najsuvremenijim, specijaliziranim sustavima oružja. Mk22 moderno je koncipirano oružje. Riječ je o repetirki okretno-čepnog sustava zatvarača, s izmjenjivim spremnicima kapaciteta deset metaka. Zamišljena je tako da se može prilagođavati individualnim potrebama korisnika, a *spakirana* je u komforno i ergonomski kvalitetno kućište. To je višekalibarska, modularna snajperska puška dizajnirana za gađanje ciljeva na udaljenostima do 1500 metara ili više, bilo u urbanim sredinama ili na neravnom terenu. Amerikanci kažu da je opremljena naprednim tehnologijama koje osiguravaju vrhunsku točnost ispod jedne kutne minute ($< 1 \text{ MOA}$). Jedna je od njezinih ključnih značajki mogućnost jednostavnog prebacivanja između više kalibara, dajući snajperistima fleksibilnost za prilagodbu različitim zahtjevima misije kao što su veća udaljenost ili veća moć prodora. Promjena kalibra zahtijeva zamjenu cijevi, glave zatvarača i spremnika. I to je sve. Primjerice, koriste se sljedeći kalibri: .300 NM namijenjen za protupješačku borbu; .338 NM za uni-

Mk22 moderno je koncipirano oružje. Riječ je o repetirki okretno-čepnog sustava zatvarača, s izmjenjivim spremnicima kapaciteta deset metaka

štavanje materijalnih sredstava / lakih oklopnih vozila; 7,62 x 51 mm NATO za urbana okružja kratkog dometa te vježbanje s oružjem. Potonji je metak u standardnoj uporabi više od 70 godina i najjeftiniji je. Kalibr .338 Norma Magnum odabran je zato što se tijekom godina testiranja pokazao točnijim od .338 Lapua Magnuma, a koriste ga i strojnica srednjeg kalibra (LWMMG, SIG Sauer MG 338 SLMAG). Američka mornarica koristi Mk22 i u kalibru .300 PRC, namijenjenom za najprecizniju paljbu.

JOŠ OD VIJETNAMA

Mk22 zamjenjuje unutar Marinskog korpusa snajperske puške Mk13 Mod 7 i M40A6. Marinski korpus naveo je u dokumentima proračun-

Pogled kroz optički ciljnik montiran na puški Mk22. Za tehnike brzog napada na srednje udaljene mete američki snajperisti prvo koriste končanice, a tek onda digitalnu optiku, koja je pak jedini izbor na velikim i ekstremno velikim udaljenostima

skih zahtjeva na početku programa namjeru kupnje 250 pušaka Mk22 Mod 0. Puška M40A6 sveobuhvatno je modificirana inačica originalnog M40, puške u kalibru 7,62 mm prvi put korištene još 1966. tijekom Vietnamског rata. M40A6 počeo se uvoditi 2014., a prije no što se odlučio za MRAD, Marinski korpus je 2018. za nasljednika M40 odabrao Mk13 Mod 7. To oružje zajednički je proizvod tvrtki Accuracy International i Remington Arms, u kalibru je .300 Winchester Magnum i bilo je svojevrsno prijelazno rješenje. SOCOM je bio uveo u operativnu uporabu raniju inačicu, Mk13 Mod 5.

Tvrta Barrett reklamira Mk22 kao beskonačno modularnu snajpersku pušku. No njezina je modularnost puno manja u odnosu na jurišne puške. Na potonjima je dovedena blizu savršenstva. Sustav rada Mk22 čini okretno-čepni zatvarač, s rotacijskom glavom i površinama za bravljjenje raspoređenim u tri grupe (po tri jedna iza druge) pod kutom od 120 stupnjeva. Tako kut odbravljanja (podizanja ručice zatvarača) iznosi 60 stupnjeva. Bravljjenje puške vrši se direktno u cijevi. Kućište puške izrađeno je od aluminija serije 7000. Sastoji se od dva dijела, donjeg i gornjeg prijemnika. Monolitni gornji prijemnik ima Picatinny šinu pune duljine (553 mm) na vrhu i M-LOK utore na 3, 6 i 9 sati za montazu optoelektroničkih uređaja i drugih dodataka. Picatinny šina ima ugrađen konus od 10 MIL za pomoć pri gađanju na većim udaljenostima. Novina je da je zatvarač uvučen u polimernu oblogu koja znatno smanjuje trenje između zatvarača i stranica kućišta, zbog čega bi trebala kliziti točno i

Dočasnik iz 162. pješačke pukovnije Nacionalne garde Oregonia gađa iz snajpera Mk22 na vježbi upoznavanja s novim oružjem

Foto: U.S. Army National Guard / Maj. W. Chris Clyne, Oregon National Guard Public Affairs

glatko, bez potrebe za podmazivanjem. Drugo, sprečava i prodor prljavštine izvana u samo kućište, služeći kao brtva na prorezu kanala kojim se kreće. Zatvarač je presvučen niklom zbog smanjenog trošenja, čišćenja i pregleda, kao i dodatne otpornosti na koroziju. Cijev je slobodno plutajuća, izrađena od nehrđajućeg čelika, debelozidna, teška, ali olakšana kanelurama (uzdužna plitka užlebina). To olakšava hlađenje, a ujedno smanjuje ukupnu masu oružja. Na ustima cijevi nalazi se poznata Barrettova plinska kočnica s dvije komore, koja ujedno služi za prihvatanje prigušivača. Cijev se zamjenjuje otpuštanjem dvaju vijaka s desne strane prijamnika, a cijeli postupak traje manje od dvije minute. Na cijevi je ugraviran kalibr i broj žljebova te na kraju ikona koja označava smjer umetanja cijevi u ležište. Da se vijci ponovno zategnu na 140 funti potreban je moment-ključ T30+, koji dolazi u paketu opreme. Specifikacije okretnog momenta i veličina ključa ugravirani su na gornjem prijemniku pa korisnik to ne treba pamtitи. Nožice su Harrisove, veličine od šest do devet inča, s adapterom LaRue Tactical za postavljanje na Picatinny šinu. Na puški se nalaze utori za remen, po dva na prednjem rukohvatu i kundaku.

MNOGO TOGA U AR STILU

Donji prijemnik također ima zanimljive značajke. Kundak je skeletiziranog tipa, preklopiv u desnu stranu radi lakšeg transporta. Kad se sklopi, zatvara se preko ručice bloka zatvarača i zaključava njezino kretanje. Uz taj zatvoreni položaj kundaka moguće je ispaliti napunjeni metak, ali metak se ne može izbaciti ili ponovno napuniti dok se kundak ne vrati u osnovni položaj. Kad se produži, kundak se sigurno

Foto: U.S. Army National Guard photo by Spc. Michael Schwenk

zaključava na početno mjesto, a treba biti čvrst i stabilan kao na bilo kojoj puški s fiksnim kundakom. Duljina povlačenja, podizanje obrazine i okomita visina kundaka podešavaju se bez alata. Duljina ublaživanja trzaja može se prilagoditi dodanim odstojnicima (vijci različitih duljina) koji se isporučuju u kompletu pribora. S dna kundaka može se ukloniti skeletni dodatak, koji ima ulogu torbice s pijeskom za podupiranje puške, kako bi se postavila šina i monopod za strijelce koji preferiraju takav način podupiranja. Pištolski rukohvat je Magpul MOE, a može se zamijeniti gotovo svakim drškom u AR stilu, dakle, kao na puški M4/M16.

Okidač je također modularan. Može se ukloniti bez korištenja posebnog alata, a postoji i mogućnost podešavanja duljine povlačenja s pomoću posebnog gumba. Jednostupanjski je, s težinom povlačenja od 2,5 funti + / – 0,5 funti. Izbornik paljbe također je u AR stilu, s pomicanjem od 45 stupnjeva, što ga čini puno lakšim za vraćanje na zakočeno. Paljba je označena ikonom metka ili slovom F (Fire), dok je zakočeno označeno ikonom prekriženog metka ili slovom S (Safe). Izbornik paljbe može se prebaciti na bilo koju stranu, ali u pravilu se postavlja na desnu za desnoruke strijelce. Štitnik okidača dovoljno je širok za korištenje rukavica. Otpuštač spremnika nalazi se ispred štitnika okidača i obostrano je pokretan te se aktivira guranjem ravno naprijed.

ŠTO MANJE ZASTOJA

Punjeno oružja često je jedan od najkompleksnijih dijelova dizajna, posebno na poluautomatskom ili automatskom vatrenom oružju. U slučaju repetirke, to nije tako složeno, ali ipak mora biti usavršeno ili će lako doći do zastoja. Kapacitet

STRELJAČKO NAORUŽANJE

ZAŠTO SVI TREBAJU SNAJPERISTE?

Snajperi su dugo bili dominantno oružje ratovanja, tjerajući vojnicima strah u kosti rekordnim ubojitim hincima s udaljenosti koje navodno već prelaze i tri kilometra. Zahvaljujući brojnim knjigama, televizijskim emisijama, filmovima i videoigrama čije su teme snajperisti, zaista ne nedostaje materijala koji govore o tome što to znači. No, biti snajperist puno je više nego što se čini na prvi pogled. Čak ni u OS-u SAD-a za snajperiste ne postoji jedinstvena ustrojstvena cjelina. Ipak, svaka grana i mnogi rodovi imaju snajperiste zato što oni rade jako puno toga. Uz vještina gađanja, snajperisti se obučavaju za kamuflažu, motrenje, infiltraciju, specijalno izviđanje, nadzor i pronalaženje ciljeva, ali gotovo svaki ima različite zadaće. Pucanje je samo djelič onoga što snajperist radi. Biti snajperist zahtijeva strpljenje, disciplinu i odlučnost te stalnu obuku i učenje. Nitko ne ulazi u vojsku kao snajperist: to je nešto što se postane nakon određenog vremena u službi.

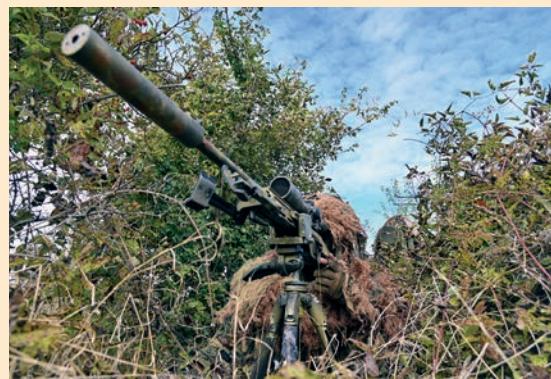

Foto: Tomislav Brandt

Pripadnik OSRH na snajperskoj obuci koju je u jesen 2024. organiziralo Zapovjedništvo specijalnih snaga

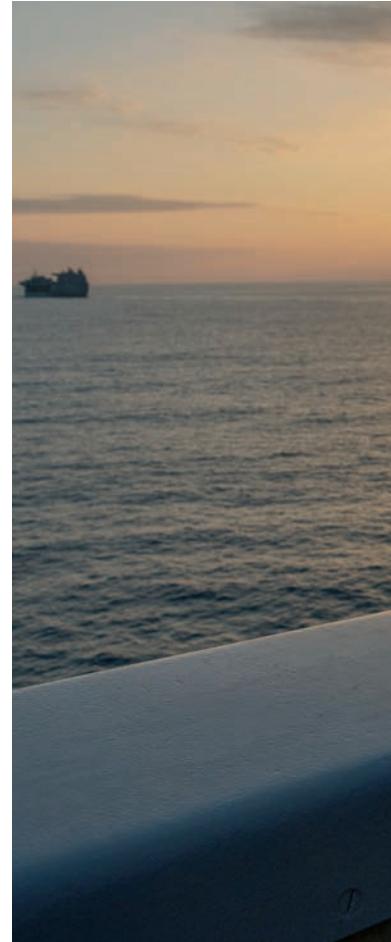
spremnika je deset metaka. Kalibar spremnika označen je slovima od A do D (A: .338 Lapua Magnum; B: .300 Win Mag/7mm Rem Mag/.300 PRC; C: .308/6.5 Creedmoor/.260 Rem; D: .338 Norma Magnum i .300 Norma Magnum). Mk22 rasklapa se i sklapa preko šarke, slično kao na jurišnim puškama M4/M16, pa su svi pripadnici OS-a SAD-a sigurno jako dobro upoznati s postupkom. Time se znatno ubrzava, pojednostavljuje i pojeftinjuje obuka.

Prema internetskoj stranici tvrtke Barrett, masa puške Mk22 je sedam kilograma bez streljiva, ciljnika ili prigušivača. Lakša je za 700 grama kad je konfigurirana s cijevi 7,62 x 51 mm NATO. Za usporedbu, stariji USMC-ovi snajperi Mk13 Mod 7 i M40A6 imaju masu 5,2, odnosno 7,5 kg. Koriste spremnik s pet metaka. S novim dodacima i sposobnostima, Mk22 ima

STRELJAČKO NAORUŽANJE

Puška MRAD-ELR, Barrettov kandidat za SOCOM-ov natječaj za novu snajpersku pušku ekstremno velikog dometa

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE SNAJPERSKE PUŠKE MRAD ELR

Tip	snajperska puška
Zemlja podrijetla	SAD
Razvoj i proizvođač	Barrett
Početak proizvodnje	2023.
U uporabi	2025.
Kalibr (mm)	416 Barrett
Princip rada	repetirka
Sustav bravljjenja	rotacijom glave zatvarača
Broj žibova (inč / mm)	1 : 9 / 229
Kapacitet spremnika (metaka)	5
Izbacivanje čahura	desno
Komande	obostrane (izbornik paljbe i otpuštanje spremnika)
Način paljbe	pojedinačno
Izbornik paljbe	0°/45°
Kundak	teleskopski, fiksni
Duljina cijevi (inč / mm)	36 / 914
Maksimalna duljina puške (mm)	1575
Masa praznog oružja (kg)	10,4
Ciljnik	optički
Učinkovita udaljenost gađanja (m)	> 2000

veću masu u jednom paketu, ali tehnički smanjuje ukupnu masu tereta za snajperiste jer neće morati nositi dodatnu pušku i sve povezane logističke dijelove za održavanje. Mk22 nije lagana brdska puška, nije ni zamišljena da to bude. Napravljena je za točnost, izdržljivost i dugovječnost. Učinkoviti domet paljbe Mk22 je 1500 metara; M40A6 je 800, a Mk13 Mod 7 je 1300 metara.

Što se tiče ukupnog paketa, snajperska puška Mk22 dio je sustava koji uključuje optički ciljnik i nosač, tri cijevi s glavama zatvarača, bipod (nožice), pribor, pričuvne dijelove, alat, remen, 15 spremnika (po pet za svaki kalibr), platnenu torbu Armageddon Gear i navlaku za prigušivač, sve spakirano u plastični kofer Pelican 1770. Cijena kompleta, ovisno o optičkom ciljniku, iznosi 24 249 (NightForce), odnosno 24 999 dolara (Leupold). U cijenu nije uključen prigušivač AML338, čija je cijena veća od 1900 dolara.

I TU NIJE KRAJ...

Nabrojene konfiguracije ne moraju biti kraj razvoja serije pušaka MRAD. Naime, SOCOM je početkom 2024. raspisao natječaj za novu snajpersku pušku ekstremno velikog dometa

ELR-SR (Extreme Long Range-Sniper Rifle). Traži se domet veći od 2000 metara. Prema traženim specifikacijama, budući ELR-SR treba biti repetirka, imati ukupnu duljinu do 1420 ili 1270 mm bez prigušivača i masu do 9,98 kg bez dodatne opreme. I to će biti modularna višekalibarska puška s opcijom brze izmjene kalibra/cijevi. Primarni kalibr ELR-SR trebao bi raditi sa streljivom u podzvučnom i nadzvučnom rasponu brzine. Ako primarni kalibr nije kalibr koji je Ministarstvo obrane testiralo i verificiralo, oružje se u roku od pet minuta mora konvertirati u .300 Norma Magnum ili druge testirane vrste streljiva. Među zahtjevima za opremu je 610 mm duga MIL-STD-1913 montažna šina za optiku sa 10 (+/- 1) MIL na 12 sati, M-LOK sučelja na 3, 6 i 9 sati i ARCA šina na 6 sati za nožice. To sugerira da će snajperska puška ELR-SR imati tipično kućište od lakog metala. Posebno je naglašena želja za što manjim trzajem (maksimalna sila oko 33-34 džula), što znači i odgovarajući prigušivač koji se postavlja kao nastavak na cijev. Maksimalne duljine 215 mm, on treba smanjiti razinu buke na maksimalno 140 db u svim potencijalnim kalibrima.

Podaci o potrebnom vijeku uporabe i održavanju cijevi u svim

600 metara s podzvučnim metkom primarnog kalibra.

JOŠ JEDAN BARRETTOV KANDIDAT

SOCOM-ov natječaj ELR-SR trebao bi dovesti do zamjene starijih *protumaterijalnih* snajperskih pušaka kao što su M107 i Mk15. M107, kako je navedeno, poznata je teška poluautomatska puška Barrett M82 u kalibru .50 Browning Machine Gun (12,7 x 99 mm). Puška, poznata i kao *Light Fifty*, koristi se kao M82A1, M82A2, M82A3 i M107A1. Doduše, model M82A2 više se ne proizvodi jer je zamijenjen Barrettovim nasljednikom XM500. Iza oznake Mk15 Mod 0 SASR (Special Applications Sniper Rifle), snajperske puške koju koriste mornarički specijalci Navy SEAL, nalazi se McMillanov sniper TAC-50 u kalibru .50 BMG. Repetirka je sa sintetičkim kundakom, s cijevi duljine 29 inča (740 mm) i kutijastim spremnikom od pet metaka. Poboljšana inačica TAC-50C ima preklopni kundak i kućište od lakog metalra. S tom su puškom, koju kao snajpersko dalekometno oružje koristi i kanadska vojska, postavljeni brojni rekordi uključujući pogotke na 2430 (Rob Furlong 2002.) i 3540 metara (nepoznati strijelac, 2017.).

I sad se vraćamo na MRAD. Još uvijek nije objavljeno koja će tvrtka na kraju proizvesti ELR-SR za SOCOM, ali vrijedi spomenuti da je Barrett u prosincu 2023. predstavio novu višenamjensku

Foto: USMC / Cpl. Elijah Murphy

kalibrima modularnog snajpera ELR-SR također su indikativni. Snajperska puška trebala bi u svakoj konfiguraciji imati vijek uporabe cijevi od 1200 metaka (nadzvučno streljivo) ili 1500 metaka (podzvučno streljivo). Jedan od mogućih, donekle ambicioznih zahtjeva, jest da je čišćenje u svrhu održavanja točnosti i uobičajenih balističkih standardnih odstupanja odgovarajućeg kalibra potrebno tek nakon sto ispucanih metaka. Zahtjevi za učinak gađanja na 100 jardi (91,44 metara) su: 1,2 MOA (približno 30 mm na 100 jardi) s nadzvučnim streljivom i 2,0 MOA (približno 60 mm na 100 jardi) s podzvučnim streljivom. Nadalje, cilj je postići više od 50 posto vjerojatnosti pogotka na 1500 metara s nadzvučnim metkom i više od 30 posto vjerojatnosti pogotka na

Marinci su postigli punu operativnu sposobnost s Mk22 kad su sve pješačke i izvidničke postrojbe, kao i relevantne škole, dobile novu opremu i prošle potrebnu obuku

dalekometnu snajpersku pušku MRAD-ELR u kalibru .416 Barret, koja zadovoljava mnoge potrebne specifikacije. Barrett je u prosincu 2024. objavio da je MRAD-ELR prodan prvom kupcu, ali nije naveo o kojoj se zemlji radi. SOCOM će vjerojatno u obzir uzeti i poboljšanu inačicu McMillan TAC-50C. Na tržištu postoje i druge snajperske puške velikog kalibra kao što su ChevyTac u kalibrima .408 i .375, Accuracy International AXSR MIL i AX50 ELR te Cadeix Defence CDX-50 TREMOR. Kako god prošao ELR-SR, već je i uvođenje u uporabu puške Mk22 važan korak naprijed u snajperskim sposobnostima OS-a SAD-a. S većim dometom, preciznošću i prilagodljivošću, nova snajperska puška poboljšava sposobnosti konvencionalnih i specijalnih snaga, njihove pogotke na ekstremno velikim udaljenostima u različitim operativnim kontekstima. Uza sve veću smrtonosnost, modularnost i jednostavnost integracije, Mk22 bi s drugim modernim oružnim sustavima i tehnologijom trebao biti vrijedno sredstvo za buduće misije Marinskog korpusa, ali i drugih ustrojstvenih cjelina. To bi posebno moglo doći do izražaja u scenarijima sukoba visokog intenziteta, gdje je precizno ciljanje i pogadanje na velikim udaljenostima ključno.

~ 8 650
pripadnika

Ratno zrakoplovstvo

Hərbi Hava Qüvvələri

Borbeni avioni

JF-17(B) 8+(4)

MiG-29(UB) 12+(3)

Su-25(UB) 18+(1)

Trenažni zrakoplovi

L-39 Albatros 14

MFI-395 10

Mil Mi-2 2

Transportni avioni

II-76TD Candid 2

C-27J Spartan 2

Helikopteri

Mil Mi-24/35 40+

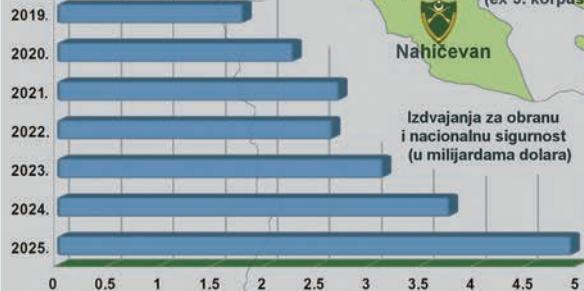
Mil Mi-8/17 40+

Ka-32

4

Bell 412

2

Oružane snage Azerbajdžana (Azərbaycan Silahlı Qüvvələri)

Grane oružanih snaga,
važnije postrojbe,
sjedišta i baze

Kopnena vojska

Quru Qoşunları

~ 57 800 pripadnika

Oklop i topništvo

Tenk. : ~ 500 (400+ T-72A/AV/B/S, 90+T-90S)

BVP : 311 (60xBMP-1, 91xBMP-2, 46xBMP-3, 114xBTR-80/A/82A)

OT (gusjenice) : 336 x MT-LB

OT (kotači) : 142 (10xBTR-60, 132xBTR-70)

OV (laka) : 114 (35xCobra, 106xSandCat)

Samohotke : 153 (68xGvozdika 122 mm, 14xAkacija, 18xMsta-S, 36xDana 152 mm, 5xATMOS 155 mm, 12xPion 203 mm)

V.top. : 550 423xD-30 122 mm, 35xM-46 (130 mm), 49xGiacint-B i 43xD-20 (152 mm)

SVLR : 282 (71xT-107, 10xRAK-12, 54xBM-21 Grad, 24xBM-21V, 16xIMI Lynx, 18xRM-70 Vampir, 18xT-122, 17xTOS-1A, 30xSmerč, 6xPolonez, 18xT-300 Kasirga)

Minobacači : 212 (5xCardom, 27xM-1938, 180x2S12 Sani, 18xSandCat Spear)

Protuoklop: Maljutka, Fagot, Konkurs, Kornet, Metis, Krizantema, Skif, Spike ER/LR/NLOS

PZO : Osa-1T (SA-8), Strela-10 (SA-13), Strela-3 (SA-7/14), Igla-1/S (SA-16/24), ZSU-23-4, ZU-23 (23 mm)

Projektili KD : 4 x IAI LORA, 3 x Točka-U

Ratna mornarica

Hərbi Dəniz Qüvvələri

~ 1 750 pripadnika

3 PBF klase Stenka

2 MHC klase Sonja

1 korveta klase Petja II

1 PSO klase Wodnik 2

2 MHC klase Jevgenija

2 PCC klase Bujan

3 PB Araz, Briza, Polučat

2 LSM klase Polnocny

2 LCT klase T-4 i Vidra

Infografika: Marin Marušić

VOJSKA IZ ZEMLJE

Azerbajdžan je smješten na obalama Kaspijskog jezera, a graniči s Armenijom, Gruzijom, Iranom, Rusijom i Turском. Poznat je i kao Zemlja Vatre. Površina mu je 86 000 km², a nešto više od deset milijuna stanovnika većinom je azerske narodnosti. Obrađena doktrina i struktura oružanih snaga u zadnjih nekoliko desetljeća dominatno je određena odnosom sa susjednom Armenijom. Dvije su zemlje do 1994. vodile prvi rat za azerbajdžansku pokrajину Nagorno-Karabah, naseljenu pretežito Armcima. Azerbajdžan je u tom ratu poražen, izgubio je nadzor nad tom regijom, ali i znatnim dijelom susjednog teritorija. Ustrojavanje modernih Azerbajdžanskih oružanih snaga, kakve su poznate danas, počelo je u idućem desetljeću. Od 2006. znatno se povećavaju ulaganja u obrambeni sustav, što je većinom omogućeno brzo rastućim prihodima od izvoza nafte i prirodnog plina. Nije pretjerano reći da je rast

ulaganja u obranu bio dramatičan – od 2004. do 2014. praktički je udesetstrostrošen (uzevši u obzir i inflaciju). U godinama prije drugog rata za sporu regiju, azerbajdžanski obrambeni proračun bio je otprilike tri puta veći od armenskog. U Azerbajdžanu su danas vojni obveznici osobe koje su napunile 18 godina, s iznimkom polaznika vojnih škola, koji mogu imati 17 godina. Vojni rok traje 18 mjeseci, ali za osobe koje su diplomirale 12 mjeseci. Prema nekim podacima, bude li potrebe, može se računati na 300 000 pripadnika koji su prošli vojnu obuku. Velika ulaganja omogućila su kvalitetno opremanje, obuku i uvježbavanje modernih snaga sposobnih usvojiti i potpuno nove načine ratovanja. Tomu je uvelike pridonjelo savezništvo s Turkom i suradnja s Izraelom. Danas su Azerbajdžanske oružane snage opremljene različitim kvalitetnim oružjima i sustavima koji se većinom nabavljaju iz inozemstva.

Izvori nabave uglavnom su ravnomjerno raspoređeni u tri skupine. Takav izbor uvelike je rezultat posebnog političkog, kulturnog i geografskog položaja Azerbajdžana na Kavkazu. Dakle, sustavi dolaze iz nekih od zemalja nastalih raspadom SSSR-a (Rusija i Bjelorusija), južne i istočne Azije (Pakistan i Kina) te zemalja šireg bliskoistočnog područja bliskih zapadu (Izrael i Turska). U oči upada tek manji broj sustava američkog i zapadnoeuropejskog podrijetla.

KORPUSI I BRIGADE

Kopnene snage Azerbajdžanskih oružanih snaga imaju gotovo 60 000 pripadnika. Organizirane su unutar pet korpusa s glavnim zapovjedništvom u glavnom gradu Bakuu. Četiri korpusa raspoređena su na glavnom teritoriju zemlje, sa zapovjedništvima u važnijim regionalnim središtima. Jedan korpus nalazi se u autonomnoj republici Nahičevanu i zadužen je za

Pobjeda Azerbajdžana u ratu s Armenijom donekle je ublažila sigurnosnu situaciju na tom dijelu Kavkaza. No, može se očekivati da će u Azerbajdžanu i dalje postojati potreba za održavanjem i djelovanjem sposobnih i modernih oružanih snaga. U tome će i dalje jedan od glavnih faktora biti prirodna bogatstva kojima ta zemlja raspolaze

VATRE

njezinu obranu. Nahićevan je u sastavu Azerbajdžana, ali od matice je odijeljen teritorijem Armenije. Prvi, drugi i treći korpus usmjereni su na graničnu crtu s Armenijom i djelomično Iranom, a četvrti je zadužen za prostor glavnog grada i obalno područje. Svaki korpus u svojem sastavu ima po nekoliko motoriziranih streljačkih brigada, koje nisu podjednako kvalitativno i kvantitativno popunjene ljudstvom i tehnikom. Većinom se radi o lakin ili pričuvnim brigadama te manjem broju bolje opremljenih mehaniziranih brigada. Izvan korpusa ustrojene su samostalne brigade borbene potpore. Radi se o dvjema topničkim brigadama, dvjema brigadama višecijevnih lansera raketa, jednoj inženjerijskoj i jednoj brigadi veze. Tu je i jedna logistička, kao i samostalna brigada naoružana balističkim projektilima kratkog dometa. Oklopne postrojbe kopnene vojske i dalje su opremljene sustavima sovjetskog podrijetla. Ne radi se samo o

TEKST
Marin Marušić

starim naslijeđenim i moderniziranim sredstvima nego i o onima koja uključuju kasnije nabave iz Rusije. U floti od pet-stotinjak tenkova prevladavaju modernizirane inačice T-72, a novijih je tenkova T-90 stotinjak. Slično je s borbenim vozilima pješaštva: pola pripada starijim tipovima, a ostatak novijim kao što su BMP-3 i BTR-80A/82A. Na raspolaganju je i oko 500 starijih oklopnih transporteru MT-LB te BTR-60/70/80. Inženjerijska i teža potporna vozila za izvlačenje uglavnom su sovjetske i ruske proizvodnje. Zadnjih se godina postupno povećava broj lakih oklopnih vozila kao što je turska Cobra i izraelski SandCat. Protuoklopne postrojbe mogu računati na širok izbor: od samohodnih sustava tu je ruska Hrizantema-S na podvozju BMP-3, ukrajinski Skif na Cobrama i 35 vozila SandCat s takoder izraelskim lanserima vođenih projektila Spike LR, Spike ER i Spike NLOS. Od ručno prenosivih protuoklopnih sustava, uz Spike tu je i cijeli niz sovjetskih/ruskih oružja koji uključuje sustave Fagot, Konkurs, Metis i Kornet.

ZRAKOPLOVSTVO I VJEŽBE S NATO-OM

Azerbajdžansko ratno zrakoplovstvo dio je zajedničke grane s Azerbajdžanskim snagama protuzračne obrane. U zadnjem desetljeću preuzeo je moderne doktrine ratovanja u zračnom prostoru u kojima veliku ulogu imaju besposadni sustavi. Većina onoga što bismo mogli nazvati konvencionalnim zrakoplovstvom sastoji se od zrakoplova sovjetskog podrijetla. Primarna zadaća obrane zračnog prostora dodijeljena je jedinoj lovačkoj eskadrili, opremljenoj sa 12 borbenih aviona MiG-29 (9.13 Fulcrum C) te s tri primjerka dvosjedne inačice MiG-29UB za obuku. Glavni udarni potencijali zrakoplovstva jesu avioni Suhoj Su-25 preostali iz sovjetskog doba. Iako ih je vjerojatno znatno više, operativno je 15 do 18 letjelica, i to unutar eskadrile za napade na zemaljske ciljeve. Njihova namjena više nije bliska zračna potpora kao što je to bilo u zadnjim danima hladnog rata. Provedene modernizacije omogućile su misije napada na zemaljske ciljeve i s velikih udaljenosti uz korištenje *pametnog* streljiva. Tvrta TAI (Turkish Aerospace Industries) započela je modernizaciju aviona 2022., a sljedeće su godine započela njegova testiranja. Nova inačica aviona dobila je oznaku Su-25ML, a bit će kompatibilna s glavnim tipovima aviona u turskom zrakoplovstvu kao što su F-16C i F-4E Terminator. TAI je u rujnu 2024. predstavio program integracije tih naprednih oružja koja su u uporabi i u turskom zrakoplovstvu. Radi se o vođenim bombama TEBER (dvostrukog navođenja), krstarećim projektilima SOM-1B, te GPS vođenim bombama KGK-82 i KGK-83 s kompletima krilaca za povećanje dometa. Navodno je Azerbajdžan, uz ostalo, nabavio tisuću primjeraka sustava KGK-83. Osim nabave novih oružja, provedena je i sveobuhvatna modernizacija avionike i misijskih sustava. Ona obuhvaća novo napredno modularno računalo, nove višenamjenske prikaznike na upravljačkoj ploči i vjetrobranskom staklu, nove VHF/UHF radiouređaje, navigacijske stave i sustav HOTAS (upravljačka palica). Azerbajdžanski avioni Su-25 i MiG-29 sudjeluju i na međunarodnim vojnim vježbama, primjerice Anatolijskom orlu, koji se provodi u turskoj pokrajini Konji. Donedavno je bila rezervirana za članice NATO-a, a Azerbajdžan je bio promatrač.

VOJSKE SVIJETA

Transportni kapaciteti zrakoplovstva obuhvaćaju dva aviona Iljušin II-76. Njima se pridružuju dva C-27J Spartana, nedavno naručena od talijanskog Leonarda. Prvi avion stigao je u lipnju prošle godine, a dolazak drugog se očekuje. Ipak, budućnost je lovačkog, višenamjenskog i jurišnog zrakoplovstva kinesko-pakistanski JF-17 Thunder. Vijest je službeno objavljena krajem rujna 2024. tijekom demonstracije sposobnosti aviona u međunarodnoj zrakoplovnoj luci koja nosi ime bivšeg predsjednika Hejdara Alijeva. Na demonstraciji je bio i njegov sin, današnji predsjednik İlham Alijev. Tom je prilikom prikazan i pakistanski primjerak Thundera, zadnje inačice Block III, predstavljen u statičkom i letnom prikazu i sa širokom lepezom pratećih oružja. Međutim, tад nije naveden ukupan broj naručenih zrakoplova. Više izvora spominje da bi se inicijalna serija trebala sastojati od osam jednosjeda i četiriju dvosjeda, a s kasnjim nabavama moglo bi se doći do tridesetak primjeraka. Osim što će povećati borbene mogućnosti zrakoplovstva, novi avion jača i suradnju s prijateljskim zemljama Pakistanom i Turskom. Thunderovi pobjesni ciljnici već danas su proizvod turske tvrtke Aselsan, a u azerbajdžanskom slučaju udio turskih sustava bit će povećan. Po svemu sudeći, moguće je da će avioni imati vođene projektilne zrak-zrak

Gökdoğan i Bozdoğan, komplete vođeni bombi KGK i neke druge sustave.

DRON KOJI JE UŠAO U LEGENDU

Za potrebe temeljne letačke obuke ratno zrakoplovstvo koristi deset pakistanskih aviona MFI-295 Super Mushak, koji u sekundarnoj ulozi mogu biti i naoružani. Napredna letačka obuka provodi se na provjerenim češkim mlaznim avionima Albatros L-39C.

Helikopterska flota oslanja se na više od 40 jurišnih helikoptera serije Mil Mi-24. Uključuju tri glavne inačice: standardnu Mi-24V, naprednu rusku inačicu Mi-35M te primjerke koji su modernizirani u Južnoj Africi – Mi-24G s novom avionikom i naoružanjem. Transportna ili bolje rečeno višenamjenska helikopterska flota koristi četredesetak letjelica Mi-8 i Mi-17. Neki primjerici helikoptera Mi-17 opremljeni su za nošenje i uporabu vođenih projektila Spike NLOS, te su u toj ulozi uporabljeni u ratu za Nagorno-Karabah. Od ostalih tipova, zrakoplovstvo posjeduje nekoliko letjelica Bell 407/412 i MD-530 te ih koristi za prijevoz vrlo važnih osoba i slične zadaće.

Što se tiče besposadnih letjelica, u uporabi su sustavi izraelske proizvodnje Heron (IAI) i Aerostar (Aeronautics) i to u sastavu ratnog zrakoplovstva. U floti državne granične službe nalaze se sustavi Hermes 450 i Hermes 900, koje proizvodi također izraelski Elbit Systems. Granična služba raspolaže i s više desetaka transportnih aviona Antonov An-2, koji mogu biti uređeni kao besposadne platforme. Azerbajdžan je prije rata za Nagorno-Karabah iz različitih izvora nabavio oko sto primjeraka tih aviona. U ratu je veći broj njih iskorišten za lažne ciljeve / mamce koji su odvraćali pozornost ili prisiliли armenski PZO na otkrivanje. U zrakoplovstvu je i znatan broj poznatih turskih sustava Bayraktar TB2, koje će uskoro imati i Oružane snage RH. Azerbajdžan je jedan od najvažnijih, a u ratu se pokazalo da je i jedan od najveštijih korisnika tih letjelica. Budući da je bilo zadovoljno Bayraktarima, azerbajdžansko zrakoplovstvo odlučilo se i za

Foto: President of the Republic of Azerbaijan Website / president.az

Foto: UK MOD / Crown copyright 2022 / SAC Lewis

Azerbajdžanski Su-25 u letu
na vježbi Anatolijski orao u
Turskoj. Najnovija inačica
dobiva oznaku Su-25ML

TOPOVI I RAKETE

Rod topništva (artiljerije) možda najbolje pokazuje sklonost Azerbajdžana prema nabavi različitih oružnih sustava iz više izvora. Dva balistička sustava u uporabi jesu ruska Točka-U i izraelska Lora tvrtke IAI (Israel Aerospace Industries). Među samohodnim višecijevnim lanserima raketa (SVLR) naj sposobniji sustavi najvećeg dometa izraelski su Lynxovi s projektilima EXTRA dometa 150 km. Osim njih, tu je turski TRG-300 dometa 120 km i bjeloruski (i kineski) sustavi Polonez s najvećim dometom od 200 do 300 kilometara. Na popisima je 30 sustava BM-30 Smerč (domet 90 km) i 17 specijaliziranih sustava TOS-1A s raketama s termobaričnim bojnim glavama. Ipak, najbrojniji SVLR-i, njih više od sto, oni su poznatog kalibra 122 mm, i to različitog podrijetla. Osim izvornih BM-21 Grad, tu je zračno-desantna inačica BM-21V, češki sustavi RM-70 Vampir i turski sustavi T-122 Sakraya. Sedamdesetak turskih SVLR-a T-107 u kalibru je 107 mm, kao i kineski original tog oružja – Type 63. U uporabi je i deset SVLR-a RAK-12 kalibra 128 mm.

Vučeno topništvo čini oko 550 topova i haubica sovjetskog podrijetla. Najbrojnije su popularne haubice D-30 kalibra 122 mm, kojih je više od 400. Ostatak čini D-20, M-46 i Giacint-B. Donedavno, pa i u ratu s Armenijom, Azerbajdžan je koristio velik broj lakih topova D-44. Iako stari, zbog male mase i solidnog dometa bili su korisni za popunu brigada manje izloženih u ratu. Samohodno topništvo čine rašireni i poznati stariji sustavi Gvozdika (122 mm) i Akacija (152 mm). Moderniji samohodni topnički sustavi 152 mm obuhvaćaju ruske Msta-S na gusjenicama i češke Dana M1 na kotačima 8 x 8. Iz Izraela je nabavljeno nekoliko samohodnih haubica ATMOS 2000 i one su jedini sustav u standardnom NATO-ovu kalibru 155 mm. Stariji sustavi uskoro bi mogli biti zamijenjeni novim sustavima u NATO-ovu kalibru 155 mm. U veljači 2024. objavljeno je da je iz Srbije naručeno 48 novih samohodnih haubica NORA B-52NG na podvozju 8 x 8. U rujnu 2024. češka tvrtka Excalibur Army potvrdila je da je još u svibnju s Azerbajdžanom dogovorila isporuku 70 samohodnih haubica DITA kalibra 155 mm. Među najtežim oružjima u arsenalu 12 je sovjetskih teških samohodnih haubica 2S7 Pion kalibra 203 mm, koje su djelovale i u ratu 2020. godine.

nabavu znatno većih besposadnih letjelica Akinci. Interes za njih pokazan je u ožujku 2022., a u listopadu te godine objavljeno je da su obučene prve posade koje će njima upravljati. Osim za same letjelice, u travnju 2023. potpisano je Memorandum o razumijevanju prema kojem će zajedno s tvrtkom Baykar u proizvodnji sudjelovati i azerbajdžanske tvrtke. S obzirom na navedene tehničke značajke, Akinci će zrakoplovstvu donijeti znatno veće borbene sposobnosti. Prednost u odnosu na manjeg rođaka deseterostruko je veća nosivost korisnog tereta. Uza sve oružje koje koristi TB2, za veći dron dostupan je i izbor oružja većeg kalibra i znatno većeg dometa.

POMOĆ U RATNIM UVJETIMA

Bitnu ulogu u obrani i sigurnosti zemlje ima nekoliko dobro opremljenih agencija, koje u ratnim uvjetima djeluju uskladeno s konvencionalnim vojnim snagama. Jedna od njih

Foto: President of the Republic of Azerbaijan Website / president.az

U rujnu 2024. u Azerbajdžanu je predstavljen borbeni avion JF-17 te je objavljeno da će tamošnje ratno zrakoplovstvo postati njegov novi korisnik. Avioni će pripadati najnovoj seriji Block III, ali nije objavljen broj naručenih primjeraka

nosi naziv Unutarnje trupe Republike Azerbajdžana. U miru djeluju u okviru Ministarstva unutarnjih poslova. Imaju više od 10 000 pripadnika, a od teže opreme raspolažu s desetak oklopnih transporterata tipa BTR.

PROTUZRAČNA OBRANA

Kao i u brojnim drugim oružanim snagama, azerbajdžanski sustavi protuzračne obrane raspoređeni su unutar dviju grana, tj. zrakoplovstva i PZO-a te kopnene vojske, ovisno o dometu i razini mobilnosti. Sustavi velikog i srednjeg dometa nalaze se u ratnom zrakoplovstvu i PZO-u. Među onima s najvećim dometom još se navode stari sovjetski masivni sustavi S-200 Vega. Iz Rusije su nabavljeni sustavi S-300PMU-2. Najmodernejši sustav, koji će uskoro vjerojatno zamijeniti više starijih tipova, izraelski je Barak. Azerbajdžan je sudjelovao u njegovu razvoju te postao jedan od prvih korisnika koji je usvojio zemaljsku inačicu sustava Barak 8. Ustlijedila je i nabava naprednije inačice Barak MX, koja je nabavljena s više tipova raket različitih dometa. One uključuju projektile srednjeg (MRAD), velikog (LRAD) i produljenog dometa (ERAD). U sastavu zrakoplovstva su i deseci PZO sustava srednjeg dometa Buk (SA-11) i starog, ali znatno moderniziranog sustava Pečora-2TM (SA-3). Kopnena vojska raspolaže sustavima Osa-1T (SA-8), moderniziranim inačicom izvornog dizajna. Od lako prenosivih PZO sustava, u uporabi su Strela-3, Igla-1 i Igla-S, dok se za starije Strele vjeruje da su izbačene iz uporabe. Od topničkih PZO sustava kopnena vojska koristi samohodne sustave Šilka (23 mm) i vučene topove ZU-23-2 jednakog kalibra.

Azerbajdžan je nakon osamostaljenja nabavio iz Rusije i PZO sustave S-300PMU-2

Foto: President of the Republic of Azerbaijan Website / president.az

Glavne misije uključuju odgovore na prirodne katastrofe, održavanje javnog reda, intervencije u unutarnjim sukobima te osiguranje važnih objekata. Druga je Nacionalna garda Azerbajdžana, svojevrsna pričuva oružanih snaga. Sa svojih 2500 pripadnika zadužena je za osiguranje ključnih političkih i infrastrukturnih objekata. Zadaće uključuju čuvanje najviših dužnosnika, vrlo važnih osoba te obavljanje državnih ceremonija.

Talijanski Leonardo u lipnju 2024. isporučio je Azerbajdžanu prvi transportni avion C-27J Spartan, a dolazak drugog se očekuje

jalnih aktivnosti. Nacionalna garda djeluje u okviru Posebne službe državne zaštite.

Državna granična služba Republike Azerbajdžana najsnažnija je i najbrojnija nevojna organizacija. Zadužena je za nadzor granica, borbu protiv terorizma, ilegalnih migracija, krijućarenja i drugih ugroza iz prostora izvan državnih granica. Ima oko 5000 pripadnika, a raspolaže tehnikom koja uključuje više od 150 borbenih vozila pješaštva (BMP-1/2) te oklopnih transporteru (BTR). U njezinu je sastavu i znatan broj sustava besposadnih letjelica i lutajućeg streljiva. Dio granične službe je i Obalna straža, ustrojena 2005. godine. Azerbajdžanska je vojna industrija mala, ali bilježi prilično velik rast. Da su ambicije velike, pokazuje Ministarstvo obrambene industrije Republike, osnovano 16. prosinca 2005. godine. Ono sudjeluje u oblikovanju jedinstvene državne politike na polju vojne industrije i osigurava razvoj, proizvodnju, dogradnju, popravak, uporabu te uvoz i izvoz vojnih proizvoda. Azerbajdžan proizvodi lako streljačko naoružanje, pripadajuće streljivo te streljivo za luke minobacače

Foto: President of the Republic of Azerbaijan Website / president.az

Foto: President of the Republic of Azerbaijan Website / president.az

Skupna vježba pripadnika jedne od specijalnih postrojbi OS-a

SATELITI

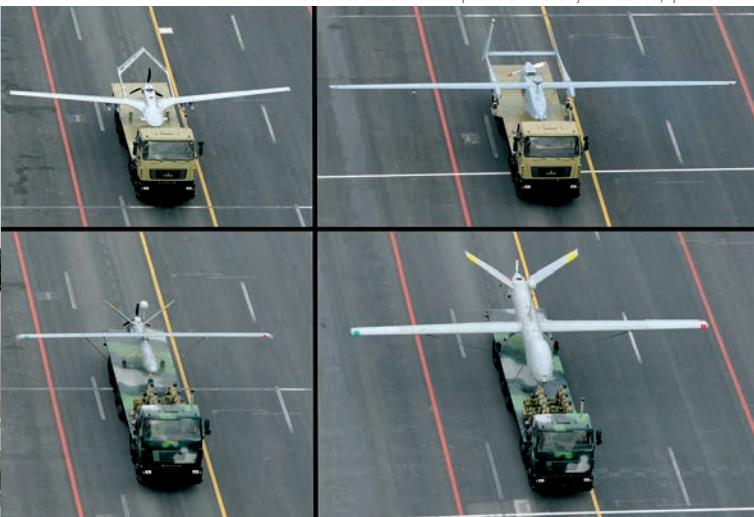
Azerbajdžanski obrambeni sustav može računati i na vlastite sustave izviđanja i motrenja iz svemirskog prostora – satelite. Kako bi ostvarila takve samostalne sposobnosti, država je pokrenula programe koji su povjereni tvrtki Azercosmos. Radi se o svemirskoj agenciji Republike Azerbajdžana osnovanoj u svibnju 2010. godine. Dosad je uspjela lansirati i ostaviti u orbiti telekomunikacijske satelite Azerspace-1 (početkom 2013.) i Azerspace-2 (krajem 2018.). Za obrambene potrebe važno je lansiranje satelita Azersky u lipnju 2014. godine. Razvila ga je paneuropska tvrtka Airbus Defence and Space. Radilo se o satelitu za motrenje Zemlje koji je djelovao iz niže orbite, a osim za različite komercijalne namjene, bio je namijenjen i za zadaće iz područja obrane i sigurnosti. Sa svojim optoelektroničkim sustavima omogućavao je fotografiranje s rezolucijom 1,5 metara. Njegov je vijek uporabe trebao iznositi 12 godina, ali otpisan je nakon što je u travnju 2023. prekinuta komunikacija s njim. Zamjena za njega bit će dva motrička (špijunska) satelite iz programa Azersky-2, koje će Azercosmosu isporučiti izraelska tvrtka IAI. Sa svojim naprednjim optoelektroničkim uređajima omogućit će snimanje fotografija znatno veće kvalitete s polimetarskom rezolucijom. Prema riječima predsjednika uprave Azercosmosa, lansiranje prvog satelita bit će obavljenog 2026., a drugog 2028. godine.

i bacače raketa. Ministarstvo surađuje s brojnim stranim partnerima na polju zrakoplovstva, naftne industrije i u proizvodnji zrakoplovnih instrumenata i navigacijskih sustava. Modeli streljačkog oružja preuzeti su od postojećih dizajna, po licencijama dobivenim od turskih i ruskih tvrtki. Suradnja s Izraelom i tamošnjom tvrtkom Aeronautics rezultirala je, osim uvozom više tipova besposadnih letjelica, i pokretanjem njihove proizvodnje u Azerbajdžanu. Tako je 2011. osnovana tvrtka AZAD Systems, koja je 2016. počela proizvoditi lutajuće streljivo Orbiter 1K pod domaćim nazivom Žarba. Proizvode se i oklopna vozila, čija su perjanica MRAP 4 x 4 Matador i Marauder. Njihova proizvodnja rezultat je usvajanja južnoafričkog dizajna, tj. suradnje s tamošnjom tvrtkom Paramount Group.

INTERESI U REGIJI

Završetak rata između Azerbajdžana i Armenije donekle je ublažio desetljećima napetu sigurnosnu situaciju na tom dijelu Kavkaza. Zbog nesuglasica oko graničnih područja

Foto: President of the Republic of Azerbaijan Website / president.az

Iako je u nedavnom ratu za Nagorno-Karabah slavu odnijela turska besposadna letjelica Bayraktar TB2, u zrakoplovstvu su u uporabi i letjelice sličnih tehničkih odlika izraelske proizvodnje. Na fotografijama su Bayraktar TB2 (gore lijevo), Heron TP (gore desno), Hermes 450 (dolje lijevo) i Hermes 900 (dolje desno)

i statusa strateškog koridora Zangezur, odnosi s Armenijom i dalje su problematični. Stoga su oni imperativ obrambene politike Azerbajdžana, ali postoje i drugi sigurnosni izazovi. Primjerice, Iran je iskazao interes za posređovanje oko granice s Armenijom, zabrinutost za koridor Zangezur, a s tom zemljom postoje nesuglasice i oko područja u Kaspijskom jezeru bogatih prirodnim resursima. Važno je i etničko pitanje: više Azeri živi u Iranu i tamošnjoj istoimenoj pokrajini nego u matičnoj zemlji. Iran usto ne gleda blagonaklonno na vojnu suradnju Izraela i Azerbajdžana. Zanimljiv je i ulazak novih igrača u odnose u regiji. U zadnje vrijeme u toj se ulozi javlja Indija, koja sigurno nije zadovoljna dobrom suradnjom Azerbajdžana i Pakistana. Ona istodobno može biti faktor u pokušajima Armenije da se distancira od Moskve. Indija i Armenija u zadnje vrijeme jačaju prijateljske odnose, što uključuje i suradnju u vezi

VOJSKE SVIJETA

RAT ZA NAGORNO-KARABAH

Sukobi Armenije i Azerbajdžana oko spornog područja Nagorno-Karabaha imaju dugu povijest. U novije doba sukobi su započeti još 1988., a rezultirali su dvogodišnjim ratom visokog intenziteta, okončanim u svibnju 1994. Prema Hrvatskoj enciklopediji, procjenjivalo se da je pod armenskim nadzorom ostalo 15 do 20 posto azerbajdžanskog teritorija uključujući Nagorno-Karabah. Azerbajdžan je u idućim godinama usmjerio velike napore za vraćanje tih teritorija u svoj državnopravni poredak. Od 1994. do 2020. trajalo je razdoblje povremenih sukoba niskog intenziteta. Obje strane najčešće su imale gubitke od nekoliko ili desetak poginulih odnosno ranjenih vojnika. Jedan je od većih incidenta azerbajdžansko obaranje armenskog borbenog helikoptera Mil Mi-24 u studenom 2014. godine. Veći sukob, nekad nazivan i Četverodnevni odnosno Travanjski rat, izbio je i završio početkom travnja 2016. godine. Važan je po tome što se može uzeti kao prekretnica u sukobu. Azerbajdžanske oružane snage dotad su već znatno ojačale te su bile spremne i za napadne operacije, što je rezultiralo prvim pomicanjem granica bojišta nakon 1994. godine. Izvele su napadnu operaciju u blizini sela Tališa, zauzele desetak četvornih kilometara i dvije važnije uzvisine. Prilikom operacija pojavljuju se novi sustavi – lutajuće streljivo (*loitering munition*) Harop tvrtke IAI. Prema nekim tvrdnjama, to je bila prva borbena uporaba nekog tipa lutajućeg streljiva u svijetu. Zadnji okršaji Armenije i Azerbajdžana prije ponovnog pravog rata dogodili su se u srpnju 2020. Izbili su na više točaka crte razgraničenja, uz međusobno optuživanje za započinjanje neprijateljstava. Svaka strana objavila je gubitke na objema stranama, a brojevi su se uvelike razlikovali. Tad su se mogli vidjeti i obrisi budućeg ratovanja s intenzivnom uporabom besposadnih letjelica i tvrdnjama oboaranju takvih sustava druge strane. Ukrzo je uslijedila operacija Željezna

Pobjednički mimohod Azerbajdžanskih oružanih snaga 10. prosinca 2020. u Bakuu

šaka, koju je Azerbajdžan pokrenuo 27. rujna 2020. godine. Njezin cilj bilo je vraćanje Nagorno-Karabaha i obližnjih pograničnih područja pod azerbajdžansku vlast. Glavna je značajka rata bilo intenzivno korištenje besposadnih letjelica i lutajućeg streljiva. To vrijedi prije svega za azerbajdžansku stranu, koja je prednjačila u njegovoj kvaliteti i brojnosti. Većinom se radilo o sustavima nabavljenim iz Turske i Izraela. Procjena je da je Azerbajdžan neposredno prije rata raspolažeao sa 120 većih besposadnih letjelica i 400 primjeraka lutajućeg streljiva. Dronovi su bili raspoređeni u 12 taktičkih grupa, koje su se služile s više tipova letjelica u različitim zadaćama kao što je izviđanje, motrenje, napadi na zemaljske ciljeve i elektroničko ratovanje. Njihovo djelovanje imalo je dosta sličnosti s ulogom taktičkog zrakoplovstva u prijašnjim ratovima. U prva dva tjedna težište djelovanja dronova bilo je na suzbijanju protuzračne obrane i bliskoj potpori napredujućim postrojbama. Iduća faza sastojala se od pogadanja položaja dalekometnog topništva, zapovjednih središta i različitih, većinom oklopnih vozila. U završnoj fazi došle su na red misije protiv ciljeva koji su se nalazili duboko u području Armenije. Djelovanje zračnih besposadnih sustava u 44-dnevnom ratu bilo je odlučujuće u pobjedi koju je Azerbajdžan proglašio 8. studenog 2020. Prema službenim podacima Ministarstva

obrane Azerbajdžana, u ratu je osim brojnih drugih tehničkih sredstava uništeno 287 tenkova, 66 borbenih vozila pješaštva, više od 300 različitih topova i haubica, više od 100 samohodnih višecijevnih lansera raketa i 300 motornih vozila različitih tipova. Zaplijenjena je usto velika količina materijalno-tehničkih sredstava, koja bi bila dovoljna za opremanje više brigada. To je uključivalo oko 100 tenkova, 63 BVP-a, više od 230 topova, haubica i minobacača te više od 600 kamiona i drugih motornih vozila. Dotadašnja je dobra suradnja s Turskom dodatno proširena, a onda i ojačana potpisivanjem ugovora o savezničkim odnosima. Deklaracija je nazvana po gradu Šuši, u kojem je potpisana 15. lipnja 2021. Azerbajdžan je taj grad vratio u svoj državnopravni poredak tijekom rata. Uz brojne druge, dogovorenje je suradnja i na području vojne industrije, vježbi i uzajamne vojne potpore. Te je godine u Nahičevanu na granici s Turskom provedena vojna vježba Neuništivo bratstvo. Cilj je bilo povećanje interoperabilnosti postrojbi dviju zemalja, a uključivalo je uporabu borbenih i transportnih zrakoplova, južnih helikoptera te topničkih, oklopnih i postrojbi specijalne namjene. Veća vojna vježba nazvana Mustafa Kemal Ataturk provedena je 2023. u više dijelova zemlje. Na njoj su sudjelovale snage kopnene vojske, inženjerije, topništva, specijalne namjene i ratnog zrakoplovstva.

Dio opreme koju koriste Unutarnje trupe Republike Azerbajdžana

Foto: President of the Republic of Azerbaijan Website / president.az

Foto: U.S. Dept. of Defense / Navy Petty Officer 2nd Class Dominique A. Pineiro

Pripadnik Počasne garde Afganistanskih oružanih snaga na fotografiji iz 2017. godine

s vojnim pitanjima. Od 2022. do danas otvorena su pitanja dugoročne obrambene suradnje te dogovorena kupnja i isporuka indijske vojne opreme. Samo neki od naručenih oružnih sustava jesu samohodni višecijevni lanseri raketa Pinaka, haubice ATAGS i protuzrakoplovni sustavi Akash. Sve to potvrđuje veliku geostratešku važnost Kavkaza i prostora gdje se nalazi Republika Azerbajdžan. Može se очekivati da će i dalje postojati potreba te zemlje za održavanjem i djelovanjem sposobnih i modernih oružanih snaga, u čemu će i dalje jedan od glavnih faktora biti prirodna bogatstva kojima ona raspolaže.

Donedavni glavni tajnik NATO-a Jens Stoltenberg posjetio je Azerbajdžan u ožujku 2024. Jedan od dužnosnika s kojima se susreo je i ministar obrane general-pukovnik Zakir Hasanov (lijevo)

NA ZATVORENOM MORU (JEZERU)

Azerbajdžanska mornarica, s obzirom na posebnosti Kaspijskog jezera, nije doživjela velik kvalitativni skok kao druge grane oružanih snaga. U njoj služi oko 1750 pripadnika, a ima dvadesetak važnijih plovila, uglavnom naslijedenih iz vremena SSSR-a, te nekoliko nabavljenih iz Turske i SAD-a. Među plovilima može se izdvojiti korveta klase Petja II te ophodni i raketni brodovi klase Stenka i Osa. S njih je uklonjeno nepotrebno i zastarjelo torpedno i raketno naoružanje. Za protuminsku borbu zadužena su četiri minolovca klasa Sonja i Jevgenija, a amfibijske snage mogu računati na dva broda klase Potocny. Glavna baza mornarice Puta jedna je od najvećih u kaspijskoj regiji. U sastavu mornarice je i jedna bojna mornaričkog pješaštva (marinaca) i elitna 641. brigada za specijalne pomorske operacije. Mornaričko pješaštvo sudjelovalo je u operacijama u ratu 2020. godine.

Što se tiče Obalne straže, glavnina flote smještena je u glavnoj bazi Türkhan, petnaestak kilometara istočno od Bakua. Izgrađena je nedavno u sklopu plana modernizacije. Flota se sastoji od desetak ophodnih brodova naslijedenih iz doba SSSR-a, zatim doniranih od SAD-a (njegove Obalne straže), te onih koji su nabavljeni nedavno. Sovjetskim je plovilima uklonjeno prvo bitno naoružanje te su im dodani novi, prikladniji sustavi. Među novim je plovilima šest jedinica izraelske klase Sa'ar 62, koje raspolažu platformom za helikoptere, a naoružane su i vođenim projektilima Spike NLOS. Od Izraela je nabavljeno i šest lakih i brzih ophodnih brodova tipa Shaldag MK V. Zanimljivo je da nabava tih 12 plovila iz Izraela do danas nije službeno potvrđena. Izrael je vodi pod isporukama za neodređenu zemlju.

Spasilačko-ophodni brod G129

Foto: President of the Republic of Azerbaijan Website / president.az

PODLISTAK

TEŠKE PLOVIDBE (XIII. DIO)

BROD ATENTATOR

U podlistku smo se dosad uglavnom bavili brodovima toliko loše projektiranim ili izgrađenim da su bili opasnost za svoje posade. Međutim, uspješnost ili neuspješnost nekog broda ne određuju samo njegove odlike već i posada. Ni najbolja posada ne može ispraviti ono što projektanti mogu upropastiti. No zato posade mogu upropastiti doslovno svaki brod. Brod Američke ratne mornarice USS William D. Porter (DD-579) bio je dio brojne skupine, 134. izgrađeni od 175 razarača klase Fletcher. Uvođeni su u operativnu uporabu od ožujka 1941. do veljače 1945. godine. Dakle, nešto prije američkog ulaska u Drugi svjetski rat i nešto prije završetka rata. Ni po čemu nije bio ni bolji ni lošiji od ostatka klase. Osim što je jednostavno porinut *pod nesretnom zvjezdom*.

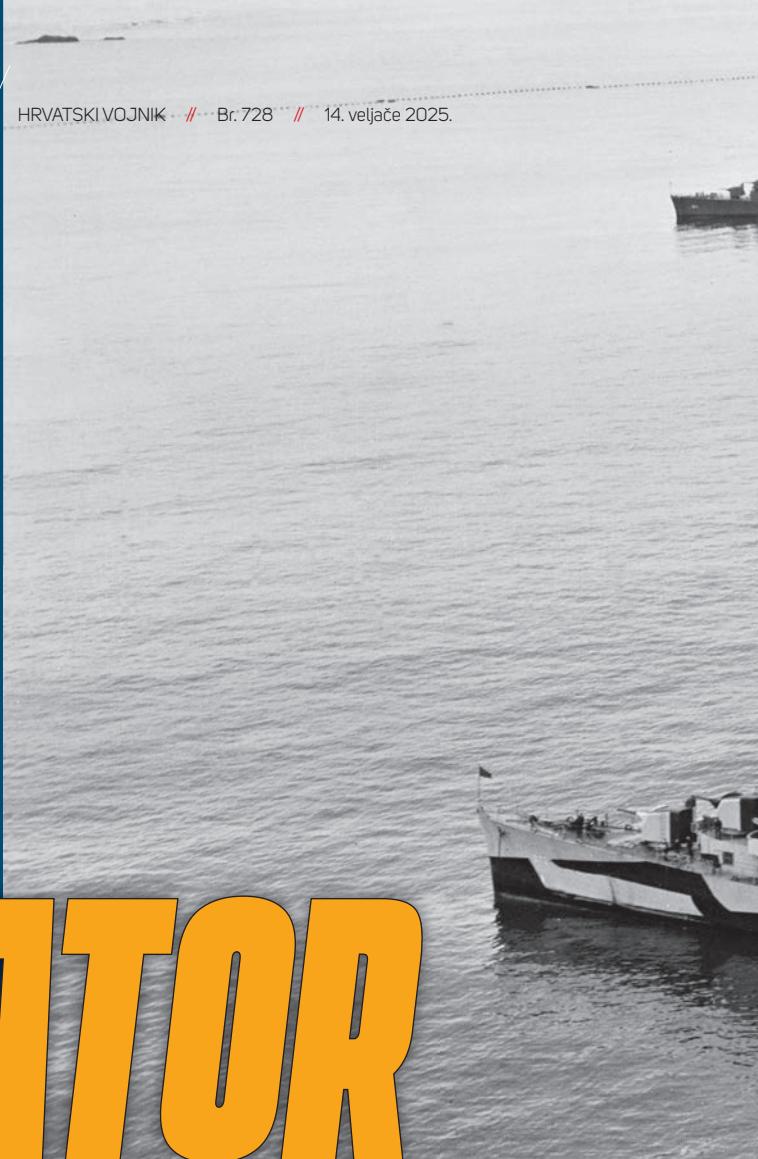
U mirnodopsko vrijeme niti jedna ratna mornarica ne bi preuzeila brod od brodogradilišta prije no što su završena testiranja svih sustava, ali i maritimnih odlika broda. Međutim, tijekom Drugog svjetskog rata Američka ratna mornarica rasla je takvom brzinom da za to nije bilo vremena. Primopredaja novih brodova obavljala se nakon najosnov-

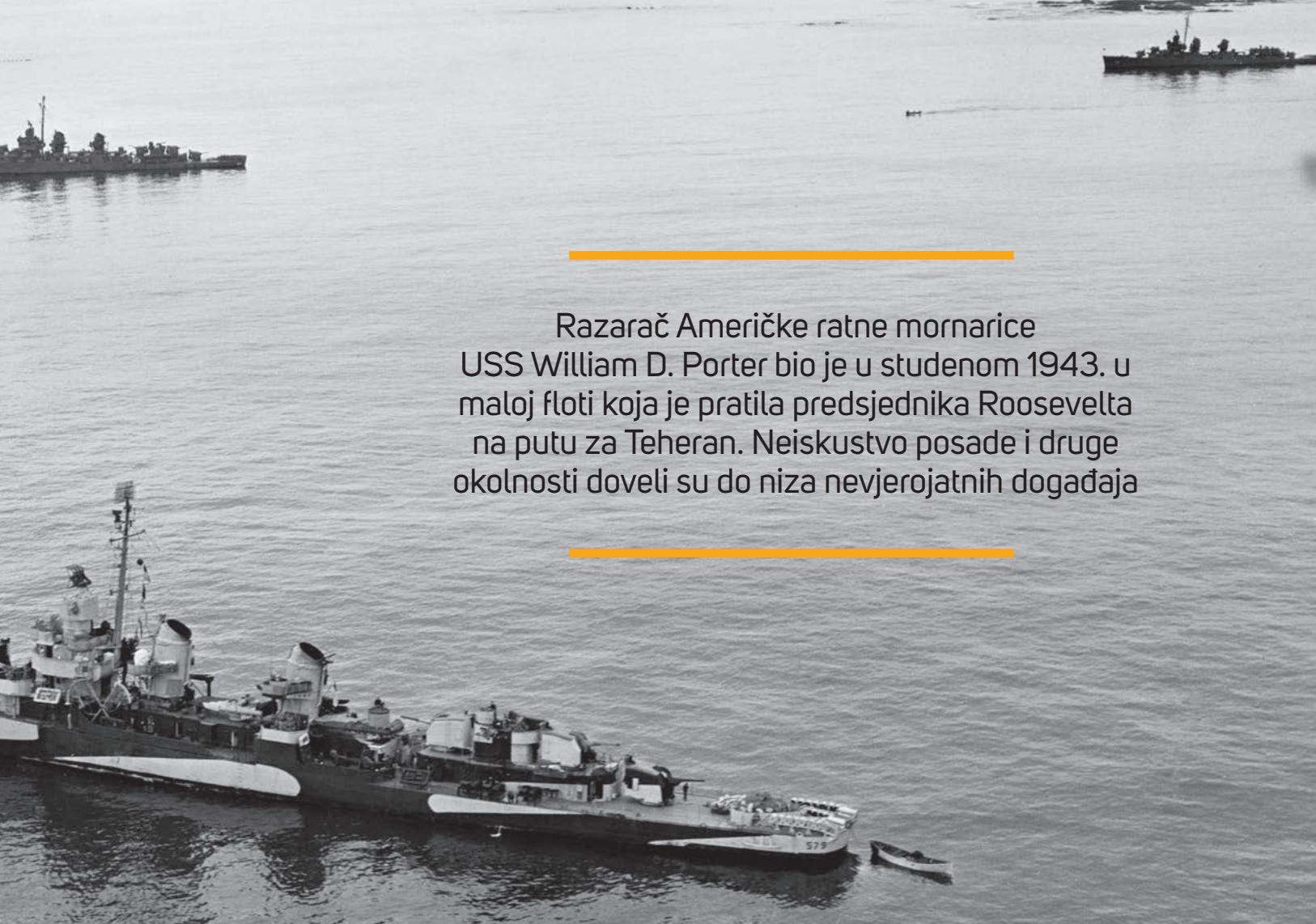
TEKST
Mario Galić

nijih testiranja ispravnosti, a maritimna testiranja obavljale bi mornaričke posade. Brodovi su građeni u velikim serijama. Smatralo se stoga da kvaliteta izrade neće bitno odstupati od plovila do plovila. Maritimna testiranja bila su usto odlična prilika da neiskusna posada stekne dodatna znanja i vještine. Porter je zato upućen u pomorsku bazu Guantanamo Bay na Kubi, gdje su maritimna testiranja obavljena do kraja kolovoza 1943. Uočeni nedostaci otklonjeni su u američkom brodogradilištu Charleston. Potom je DD-579 uplovio u mornaričku bazu Norfolk, gdje je posada idućih pet tjedana imala dodatnu borbenu obuku.

POČELO JE SA SIDRIMA

DD-579 isplvio je 12. studenog 1943. iz Norfolka kako bi se pridružio najnovijem američkom bojnom brodu – USS Iowai (BB-61). Oba plovila odabrana su za tu zadaću zato što su bila potpuno nova te se stoga smatralo da su najmanje sklona kvarovima. Zadaća je bila jedna od najtajnijih i najvažnijih tijekom cijelog Drugog svjetskog rata. Trebali su preko Atlantika prevesti predsjednika Franklin Delana Rooseveltu (1882. – 1945.), koji je putovao na konferenciju u Teheranu. U pratnji Lowe bila su još dva razarača klase Fletcher: USS Cogswell (DD-651) i USS Young (DD-580). S obzirom na to da su prevozili predsjednika, bila je to vrlo mala flotila. Najvažniji razlog zbog kojeg je broj brodova bio ograničen samo na četiri bila je – tajnost. Zapovjednik broda DD-579 bio je kapetan korvete Wilfred Aves Walter (1908. – 1996.), koji će mornaričku karijeru završiti kao kontraadmiral. A mogao ju je 1943. lako završiti u vojnom zatvoru. Olakotna okolnost za Waltera bila je da mu se posada pretežno sastojala od mladića koji su tek stigli s obuke.

Razarač Američke ratne mornarice USS William D. Porter bio je u studenom 1943. u maloj floti koja je pratila predsjednika Roosevelta na putu za Teheran. Neiskustvo posade i druge okolnosti doveli su do niza nevjerojatnih događaja

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

Nevolje na putovanju zapravo su izbile i prije no što je počelo. USS William D. Porter još prije isplovljjenja iz Norfolka uspio je lakše oštetiti dva razarača. I to ništa manje nego one s kojima je trebao preploviti Atlantik – USS Cogswell i USS Young. Dakle, neiskusna posada nije na vrijeme dignula pramčana sidra. Isto tako, neiskusni prvi časnik zapovjedio je plovidbu krmom prije nego što je provjerio je li brod spreman za plovidbu. Sidra, koja su još uvijek bila u fazi podizanja u sidrena ždrijela, zahvatila su ograde razarača DD-651 i DD-580, a kako se brod krećao krmom, počela su ih čupati. Usput su uništavala i čamce za spašavanje te još ponešto skupe opreme. Kako nije bilo stradalih članova posade, niti jedan od zapovjednika triju uključenih razarača nije upisao nesreću u brodski dnevnik. Za nju se saznalo tek naknadno, kroz svjedočenja sudionika. U takvim se okolnostima predsjednik Roosevelt u pratnji ministra vanjskih poslova Cordella Hulla (1871. – 1955.) i glavnog zapovjednika mornarice admirala Ernesta Kinga (1878. – 1956.) ukrcao na lowu u noći sa 12. na 13. studenog. Bio je u invalidskim kolicima, što je posljedica djeće paralize. Do kraja 13. studenog brodovi su napustili američke teritorijalne vode i kontinuirano plovili preko Atlantika. Kako bi se sačuvala potpuna tajnost, zapovjeđena je zabrana bilo kakve radiokomunikacije. Njemačke podmornice bile su krajem 1943. itekako aktivne na sjevernom Atlantiku i stoga realna prijetnja.

PROMATRANJE VJEŽBI

Odjednom je usred flote odjeknula snažna eksplozija poprćena golemim gežirom. Svi su zapovjednici brodova prvo pomisili da je to neuspjeli torpedni napad pa su zapovjedili protupodmorničko manevriranje. Sasvim razumljivo, na bro-

**USS Porter
(u prvom planu)
fotografiran 9.
lipnja 1944. u
zaljevu Massacre
kod aleutskog
otoka Attua.
Nekoliko mjeseci
poslije dobit će čast
da štiti vrhovnog
zapovjednika na
putu na povijesnu
konferenciju**

dovima je oglašena opća uzbuna. Na svima, osim na Porteru. Ondje su ostali potpuno smireni, kao da se sve to njih ništa ne tiče. A zapravo su oni bili krivci svemu. U brodskom dnevniku stoji da je zapovjednik Walter uočio pad dubinske bombe s nosača u more. Dubinske bombe bile su smještene na dva klizna nosača na samom kraju krme. Kako je more bilo nemirno, jedan od kliznih nosača (očito nedovoljno osiguran) izbacio je bombu iz ležišta i ona je otklizala u more. Ondje je eksplodirala, i to na prije zadanoj dubini. Zanimljivo da brodski dnevničari Lowe i Portera ne spominju protupodmorničku vježbu tog dana. Umjesto toga, zapisano je da je na Porteru otkazao parni kotao broj 3, te je razarač neko vrijeme, dok nije zagrijan kotao broj 4, zaostajao za flotom. Nakon toga ju je dostigao.

Neslužbeni je podatak da je na lowi, Cogswellu i Youngu nekoliko članova posade ozlijedeno zbog neočekivanog naglog zakretanja brodova i njihova naginjanja na bok. Vjerojatno je sve završilo s nekoliko slomljenih ruku i nogu, jer smrtne bi slučajeve zapovjednici ipak morali unijeti u brodski dnevnik.

PODLISTAK

Kao da već dotad nije bilo dosta *zabavno*, predsjednik Roosevelt je 14. studenog *predložio* (zapravo zapovijedio) vježbu protuzračne obrane na Iowi. Nakon što je pušten velik broj meteoroloških balona, koji su služili kao mete, započela je paljba iz svega protuavionskog oružja. Veliku većinu pogodili su topnici s Iowom, no nekoliko se našlo iznad Portera. Posada je to iskoristila za *osobnu* vježbu te ih oborila. Stoga je na brodu vladalo izvrsno raspoloženje.

A onda je počela vježba torpednog napada. Sva tri razarača za cilj su imala Iowu. Predsjednik Roosevelt s jedne je od paluba promatrao vježbu protuzračne obrane te je zatražio da ga ne miču kako bi vidio i vježbu torpednog napada. Tako je uživo pratilo dramu koja je uskoro uslijedila. Iako nije baš, makar je nekad bio pomoćnik američkog državnog tajnika za mornaricu, mogao točno shvatiti što se događa. Zapravo, malo tko je mogao.

Sve su, naravno, znali na Porteru. Priprema torpeda za vježbu na tom razaraču odvijala se točno u trenucima dok su topnici gađali meteorološke balone. Stoga su gotovo svi članovi posade na trenutak prekinuli poslove i izišli na palube kako bi promatrali rezultat. Ipak su to bili uglavnom dječaci kojima je to bio prvi raspored na borbenom brodu. Vrlo brzo to umalo završava kao najpoznatija nesreća u pomorskoj povijesti. Barem američkoj ako ne svjetskoj.

Franklin Delano Roosevelt (u sredini) u društvu generala Douglasa MacArthur-a (lijevo) i admiraלה Chester-a Nimitza (desno) na palubi teške krstarice USS Baltimore u srpnju 1944. Predsjednik je rado putovao brodom, a bio je nekad i pomoćnik američkog državnog tajnika za mornaricu

ZABRANJENI GLAS IZ RADIA

Jedan od *problemčića* ležao je u tome što razarači nisu nosili školske, već borbene torpede (pa bio je rat) kojima nisu mogli gađati BB-61. Zato je vježba tek trebala biti simulacija napada razarača torpedima. Tek toliko da se predsjednik Roosevelt dodatno zabavi. Nitko pritom nije računao da će Porter sve to dodatno *začiniti*.

Kako je zadača vađenja torpeda iz torpednih cijevi puno komplikirana od umetanja, niti jedna posada razarača nije uopće pomislila da ih izvadi iz torpednih uređaja. Umjesto toga trebale su ukloniti mužare koji eksplozijom crnog baruta izbacuju torpede iz cijevi. Na razaračima klase Fletcher bila su dva torpedna uređaja, svaki s po pet cijevi. Za njih su na Porteru bili zaduženi članovi posade Lawton Dawson i Tony Fazio. Svaki je trebao osobno izvaditi ili nadgledati vađenje mužara iz *svoje* torpednog uređaja. To bi zasigurno i učinili da ih nije omela protuavionska vježba. Tako je mužar napunjen crnim barutom ostao umetnut u torpednu cijev broj 3. Nesvjestan toga, časnik zadužen za torpedna djelovanja zapovijedio je ispaljivanje torpeda. I onda se začulo tako prepoznatljivo pištanje. Iduće je sekunde torpeda izletio iz torpedne cijevi i nezadrživo krenuo prema Iowi. S jedne od njezinih paluba predsjednik Roosevelt mirno je pratio vježbu. Na Porteru je zavladala panika. Nekoliko minuta svi su ignorirali da torpedo juri prema bojnom brodu. Potom su svi časnici na zapovjednom mostu počeli predlagati što se može učiniti. Budući da je na snazi bila zapovijed o zabrani korištenja radio-uređaja, neki su časnici Morseovim kodom s pomoću reflektora počeli slati poruke prema Iowi. Na velikom brodu zamijetili su poruke, ali nisu ih mogli razumjeti. Nekoliko reflektora istodobno je slalo svjetlosne poruke, ali svaki drugčiju.

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command / U.S. National Archives

Na kraju su na zapovjednom mostu Portera konačno zaključili da nema smisla da radio šuti ako će torpedo raznijeti bok lowe i ubiti predsjednika. Stoga je radiooperater počeo slati poruku – “Lion (kodna oznaka za lowu), okreni desno!” No *zabranjeni glas* izazvao je nemalu rezignaciju u radiosobi lowe. Dežurni časnik prvo je zatražio da se identificira pošiljatelj poruke. Nakon nekoliko minuta natezanja, shvatio je što se događa pa s porukom odjurio na zapovjedni most. lowa je konačno počela naglo okretati udesno kako bi izbjegla torpedo. U međuvremenu je netko javio predsjedniku što se događa. Roosevelt je odmah zapovjedio da ga odnesu na drugu stranu palube kako bi sve bolje video. Navodno su agenti iz osiguranja izvadili pištolje. Taj čin postao je jedan od odličnih mornaričkih viceva, koji je završavao s: “papci su mislili da će ga pogoditi”, misleći na nadolazeći torpedu.

SUĐENJE I POMILOVANJE

Predsjednik Roosevelt imao je što vidjeti. Ne shvaćajući što se točno događa, zapovjednik lowe zapovjedio je borbenu uzbunu. Kao cilj naveden je USS Porter, jer se odmah pojavila sumnja da je posada, ili barem dio nje, uključena u urotu s ciljem atentata na predsjednika. Odjednom su se sve topovske cijevi na bojnom brodu počele okretati prema razaraču i nesretnoj posadi. Jedan izravan pogodak iz lowina topa kalibra 406 mm i razarač bi se razletio. Svi su na Porteru u tim trenucima odrasli u nekoliko minuta, a mnogi i ostarjeli. Nekoliko trenutaka nakon što su na lowi shvatili poruku i počeli manevr izbjegavanja, snažna eksplozija prodrmala je cijeli brod. U torpedu Mark 16 eksplodiralo je 570 kilograma eksploziva Torpexa. Upaljač se aktivirao kad je udario u pod-

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

**Tешко оštećen
USS Porter (u
prvom planu, lijevo
s oznakom 579)
u lipnju 1945.
nakon napada
kamikaze. Brod je
uskoro potonuo,
no, srećom, nitko
od članova posade
nije poginuo**

vodni mlaz izazvan naglim povećanjem broja okretaja četiri brodskih vijaka. Zapravo je to bila velika sreća. Kad se panika stišala, zapovjednik Portera kapetan korvete Walter prebačen je pod pratnjom marinaca na lowu. Nakon kratkog vijećanja, zaključeno je da je manja opasnost naletjeti na njemačke podmornice bez jednog razarača, nego imati DD-579 u pratinji. Walter je dobio zapovijed da se uputi prema Bermudima. Nakon što je brod pristao u luku, cijela je posada, kojoj je zabranjen silazak s broda, stavljena u svojevrstan pritvor.

Istraga koja je bila provedena za *pokušaj torpediranja* lowe okrivila je Lawtona Dawsona. Dočasnik specijaliziran za torpede osuđen je za nemar, no predsjednik Roosevelt ga je pomilovao. Kapetan korvete Walter ostao je zapovjednik te, kako smo i spomenuli, čak dogurao do admiralskog čina.

Iako je cijeli događaj trebao ostati *pod velom tajne*, ipak je u njega bilo uključeno previše ljudi. Ubrzo se priča o razaraču USS Porter proširila, pa je nesretna posada pri svakom uplovljavanju u novu luku ili pomorsku bazu morala otrpjjeti vrlo neobičan pozdrav: “Ne pucajte, mi smo republikanci!”, jer je predsjednik Roosevelt bio član Demokratske stranke. Razarač su ustro prozvali Willie Dee.

Neobična, ali ne tako tragična priča o jednom brodu završila je u jednakom stilu. Potopljen je u napadu kamikaze 10. lipnja 1945., ali bez ljudskih žrtava.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja raspisalo je i prošle godine natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se ponovno javio velik broj učenika. I ovaj je natječaj pokazao zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda tog iznimno poticajnog projekta. Na natječaj su se drugi put javili i učenici srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo prvu od priča učenika iz Hrvatske koje su osvojile jednu od šest ravnopravnih trećih nagrada

LEDENI

U životu se uvijek trebaš dokazivati, a u ratu pogotovo. Rat, lišen emocija i pun strategija, u teoriji je sasvim logičan. Baš kao i šah, svaki se pokret unaprijed kalkulira i predviđa da se dode do pobjede, odnosno da se izbjegnu sitne greške koje nose teške posljedice i odzvanjajuće krikove majki i supruga. Koliko god rat na papiru potiskuje emocije u vojnicima, toliko ih i rađa na bojištu. Ljubav i radost zamjenjuje nesigurnošću, strahom i anticipacijom.

Ledeni je bio svjestan važnosti ljudskih emocija čak i u situacijama koje bi garantirale da one više ne postoje. Upravo su njega, pomoćnika zapovjednika vojnog sektora, emocije njegovih kolega natjerale da prohoda tankom granicom hrabrosti i ludosti.

Bilo je to tijekom akcije oslobođanja zadrskog aerodroma od neprijateljske vojske. Ledeni je predvodio 50-ak vojnika skupa sa svojim kolegom Sivim. Koračali

Nia Motušić,
učenica
4. razreda
Gimnazije
Franje Petrića
Zadar

su ispred svih tako da bi izvidjeli teren, našli i upozorili na mine. Ledeni je prvi ugledao sive žice zrakoplovne baze i prije nego što im se uspio približiti, Sivi ga je zazvao:

“Ledenil! Stani, vrati se.”

Jedna je mina našla njih. Ledeni je stao i polako se krenuo vraćati prema Sivom.

“Jesi li ti oženjen?” nenadano će i za ovu situaciju sasvim neprimjereno Sivi.

“Znaš da jesam”, odgovori Ledeni i unatoč njegovoj zbunjenosti uzvratiti istim pitanjem: “Jesi li ti oženjen?”

“Jesam. Iman i ‘ćer.’”

Ledeni je to već znao, a također je znao da sada

Fotoarhiva HVG-ja

nije ni mjesto ni vrijeme za privatne razgovore.
"Da, pokaza' si mi sliku. A reci ti meni što se ti tako ukipija?"
"Jesi ti čorav. 'El vidiš na čemu stojin?"
Ispod Sivoga se nalazila tenkovska mina koja na sebi ima četiri čepa. Tri su čepa napravljena za tenkove, a jedan za vojниke. Sivi nije znao je li stao na čep za tenk pa mina neće eksplodirati zbog premalenog pritiska ili je stao na čep za vojниke i učinio svoj zadnji korak.
"Ajde se ti lipo vrati k njima", pokaže Sivi rukom na vojниke iza njega koji su znatiteljnim pogledima tražili uzrok zastoju.
"Ja ču vidit 'oće li eksplodirat'."

Oči Ledenoj putovale su između Sivog i vojnika koji su svakom sekundom bili sve nestropljiviji.

"Slušaj, doveli smo sve ove vojниke do ovoga mjesta. Pa zamisli kako bi to u njihovim očima izgledalo da ja tebe samog ostavin. Ka' neki vođa, a uteka' od mine." Sivi se nasmije, a Ledeni nastavi:

"Ako se sad vratim, svi gube povjerenje u mene. Kako smo skupa došli, tako ćemo skupa i otići." Sivi je pružio Ledenom ruku i Ledeni ga povuče k sebi. Obojica padnu na pod metar ili dva od mine koja na njihovu sreću ne eksplodira. Toga je dana Ledeni zaradio poštovanje većeg broja vojnika i ostao upamćen kao osoba koja će biti s tobom do kraja, bez obzira na čin vojnika i težinu situacije. Mogao se okrenuti i ne kockati se svojim životom, ali odlučio je suprotno jer se u životu uvijek trebaš dokazivati, a u ratu pogotovo.

TRENUTAK SJEĆANJA

KOBRE

Spomen-
-obilježje
autorski je rad
kipara Mate
Tijardovića i
Ivice Jelića.
Osim što je
posvećen
svim stradalim
pripadnicima
3. gbr, s
obje strane
spomenika
ugravirana je
ratna oznaka
legendarne
3. pješačke
bojne Kobre
kao podsjetnik
na njezinu
žrtvu

TEKST

Željko Stipanović

FOTO

Tomislav Brandt

Pripreme za ustrojavanje 3. pješačke bojne 3. gardijske brigade provodile su se u nastavno-regrutnom centru "Jelas" u Slavonskom Brodu. Popuna je bila uglavnom iz redova djelatnih i pričuvenih policijaca kao i ostalih dragovoljaca. Bazu Bojne činilo je 350 pripadnika, koji su prošli tečajeve Ministarstva unutarnjih poslova. Ubrzo nakon postrojavanja Zbora narodne garde u Kranjčevičevoj ulici u Zagrebu, i ova je postrojba imala svoje postrojavanje. Njezina prva javna smotra održana je na Dan državnosti, 30. svibnja 1991. u Podvinju na stadionu lokalnog nogometnog kluba Borac.

Za borbeno angažiranje Bojne karakteristično je to što se gotovo redovito i samostalno djelovalo po satnijama, jer su tako zahtijevali uvjeti bojišta, način organiziranja i provokacija naružanih srpskih pobunjeničkih skupina

i okupatorske vojske. Ono što je specifičnost i rijetkost u pravilima uporabe vojne postrojbe ranga bojne, za 3. bojnu bilo je uobičajeno: istodobno i interventno upućivanje nižih cjelina postrojbe na različite dijelove teritorija RH.

Prvi zapovjednik postrojbe bio je Krešimir Šipoš, koji se jednom prilikom prisjetio početaka: "1. lipnja 1991. postavljen sam za zapovjednika ZNG-a općine Slavonski Brod te pristupam formirajući ZNG-a u Slavonskom Brodu i u vrlo kratkom periodu formiram dvije satnije u Brodu te jednu u Novoj Gradišci. Nakon mjesec dana formirana je i četvrta satnija u Đakovu. Zamjenik mi je bio Ivan Raguž, a zapovjednici satnija u Brodu su bili Ivan Obrovac i Željko Matijević, u Novoj Gradišci gospodin Zelić, a u Đakovu gospodin Blažević."

Pripadnici ove pješačke postrojbe sudjelovali su u borbama za istočnu i zapadnu Slavoniju te Bosansku Posavinu, a najveću žrtvu podnijeli su u operaciji Maslenica. Ondje su, u bitki za selo Kašić u zadarskom zaleđu, u jednoj noći poginula 23 pripadnika Kobri. Tijekom Domovinskog rata kroz tu je postrojbu prošlo oko tisuću branitelja, a njih 84 položila su život na oltar domovine.

VOJNA POVIJEST

Foto: Petar Sekulić

BITKA HRVATA

Nadamo se da bi razvoj metodologije lociranja posmrtnih ostataka, na kojem ćemo raditi tijekom projekta, mogao pomoći prilikom otkrivanja, nažalost, brojnih neutvrđenih posmrtnih ostataka iz Domovinskog rata, istaknuo je Petar Sekulić

Pretpostavljeno područje
Krbavske bitke

Hrvatski restauratorski zavod pokrenuo je krajem prošle godine projekt arheološkog istraživanja Krbavske bitke, koji bi mogao postati polazišna točka za razvoj arheologije bojišnice

TEKST
Hrvoje Lončarević

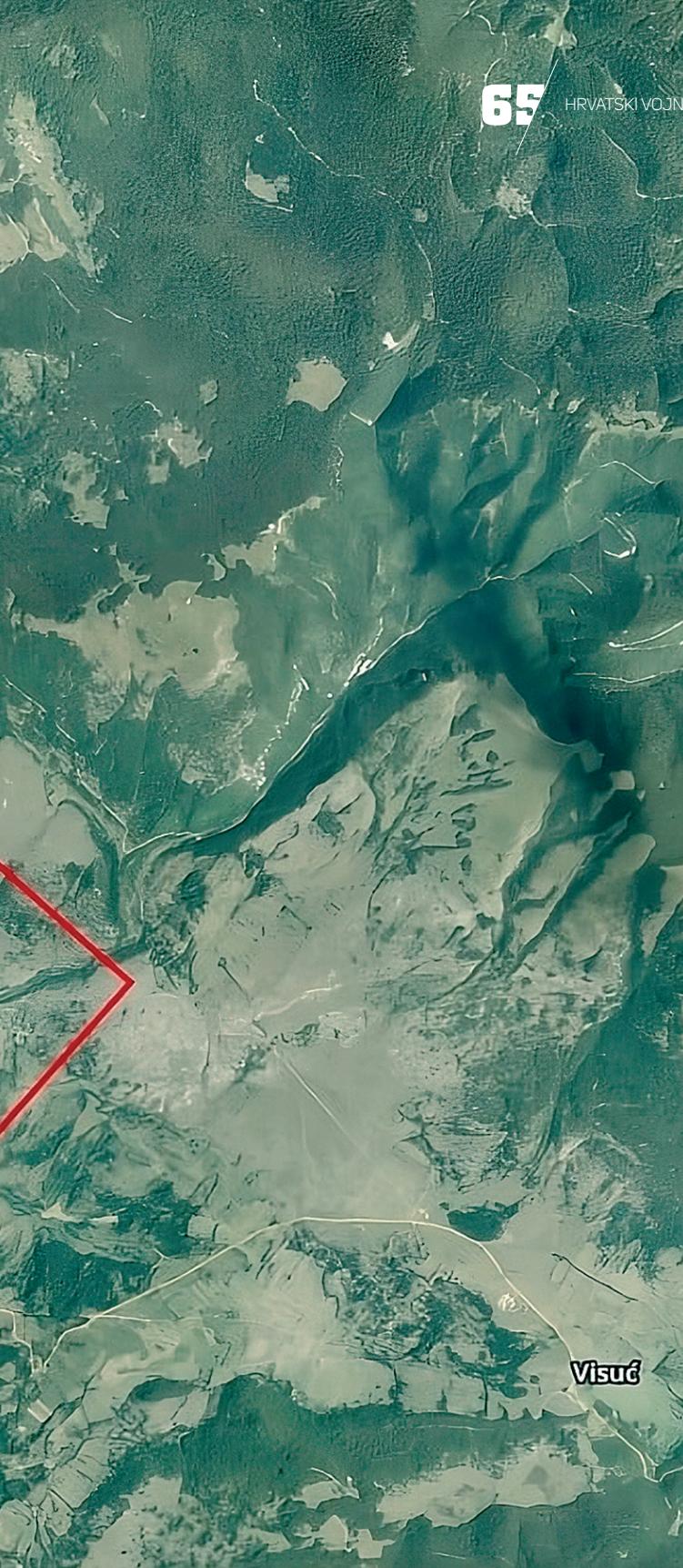
FOTO
Hrvatski restauratorski zavod

PROJEKT ARHEOLOŠKOG ISTRAŽIVANJA KRBAVSKE BITKE

Težak poraz hrvatske plemićke vojske 9. rujna 1493. na Krbavskom polju jedan je od najvažnijih događaja dugotrajanog obrambenog rata s Osmanlijama. Posljedice te bitke ostale su u svijesti hrvatskog naroda zapamćene kao velika katastrofa, koja je oblikovala njegov daljnji povijesni razvoj. Kako bi se osvijetlio taj događaj iz

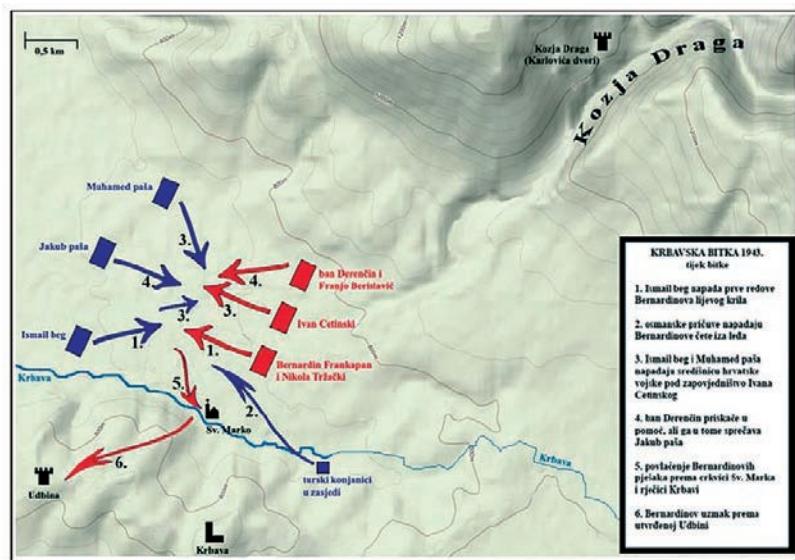
naše povijesti, u prosincu 2024. godine na inicijativu višeg konzervatora arheologa u Hrvatskom restauratorskom zavodu Petra Sekulića pokrenut je projekt arheološkog istraživanja Krbavske bitke pod nazivom *Bitka Hrvata*. O tome kako se došlo na ideju o pokretanju takvog projekta rekao nam je: "Tijekom predavanja austrijskog kolege o arheološkoj analizi krajolika na jednom stručno-znanstvenom skupu u Austriji, nastala je ideja o arheološkim istraživanjima tragova Krbavske bitke kao jedne od najvažnijih u

Izradio Petar Sekulić

hrvatskoj povijesti. Cijeli projekt koncipiran je na više razina. Osim njegova znanstvenog aspekta, koji bi mogao postati polazišna točka za razvoj arheologije bojišnice, jedan je od ciljeva osvješćivanje povjesne važnosti te bitke široj javnosti i njezina suvremena prezentacija. Nadamo se da bi razvoj metodologije lociranja posmrtnih ostataka, na kojem ćemo raditi tijekom projekta, mogao pomoći prilikom otkrivanja, nažalost, brojnih neutvrđenih posmrtnih ostataka iz Domovinskog rata”, istaknuo je Sekulić.

VOJNA POVIJEST

Tijek Krbavske bitke 1493. godine

Pretpostavljeno područje Krbavske bitke s označenim sakralnim objektima

Projekt financira Ministarstvo kulture i medija RH, a njegov je nositelj Hrvatski restauratorski zavod. Za realizaciju projekta ključna je podrška Ministarstva obrane RH s obzirom na to da se veći dio područja predviđenog za istraživanje nalazi na prostoru vojarne i zračne luke u Udbini. Osim znatne podrške nadležnog konzervatorskog odjela u Gospiću, bez koje projekt ne bi zaživio, predviđeno je sudjelovanje Centra za obrambene i strateške studije “Janko Bobetko”, Muzeja Like u Gospiću te brojnih stručnjaka iz različitih znanstvenih područja, uz potporu Gospičko-senjske biskupije, Ličko-senjske županije te Općine Udbina.

Budući da je uže područje na kojem se odigrala bitka moguće prilično precizno geografski utvrditi, pružila se prilika za izradu sveobuhvatne arheološke analize bojišnice. Multidisciplinarna analiza ima dva cilja, odnosno fokusirala bi se na dvije glavne teme. Prva bi bila usmjerena na traženje dokaza, tj. materijalnih ostataka same bitke, koji bi omogućili testiranje pouzdanosti sačuvanih vrela o točnom položaju i tijeku bitke. Druga tema bila bi, s obzirom na velik broj poginulih i smaknutih zarobljenika, pokušaj utvrđivanja lokacije i načina njihova ukopa.

VOJNA POVIJEST

Borbe za prijestolje između hrvatsko-ugarskog kralja Vladislava II. Jagelovića i cara Svetog Rimskog Carstva Maksimilijana bile su prilika sultanu Bajazidu da nakon isteka primirja potpisano s kraljem Matijom Korvinom (1443. – 1490.), posalje akindžije – *trkače i palikuće* – iz Bosne preko Hrvatske u Kranjsku. Na povratku iz Kranjske, Turci su opljačkali i popalili sve što su mogli. Usporene zbog zarobljenika i plijena, dočekao ih je kod Vrpila hrvatski ban Ladislav Egervári te ih porazio. Poraz je primirio Turke i 1492. nisu provaljivali u Hrvatsku, no bosanski Jakub-paša počeo je pripremati osvetnički napad na Hrvatsku.

Jakub-paša opustošio je sredinom 1493. gotovo cijelu Dalmaciju do Knina, a u lipnju napao Jajce. Ne mogavši ga osvojiti, ipak je opustošio njegovu okolicu, odakle je nastavio u Kranjsku i Štajersku sve do Celja, Ptuja i Maribora. Uskoro prisiljen na uzmak, no zadovoljan zbog plijena i zarobljenih kršćana, prošao je na povratku blizu Zagreba te stigao do Modruša, sjedišta Krbavske nadbiskupije, spustivši se prema Krbavskom polju.

Hrvatski ban Emerik Derenčin, upoznat s kretanjem turske vojske koja se povlačila prema Bosni, odlučio je dočekati pašu i zapriječiti mu put. Voden više srcem nego razumom, ban je zapovjedio da se mišljenju kneza Ivana Frankopana, koji je zagovarao da je se dočeka u brdskim klancima. Brojčano slabiji, posebno u broju konjanika, dočekali su 9. rujna tursku vojsku na Krbavskom polju kraj Udbine. Vojske, poredane u tri bojna reda, stajale su jedna nasuprot drugoj. Silovit juriš turske vojske i napad iz pozadine pokazao je njezinu premoć. Za nešto više od sata sva je banova vojska uništena. Procjenjuje se da je od 13 000 vojnika preživjelo samo 200. Izginulo je i hrvatsko plemstvo. Pali su knezovi Ivan i Juraj Frankopan; Ivan knez Cetinski; jajački ban Mihajlo Pethkey; knezovi Zrinski i Blagajski; Pavao Derenčin. Pavao je bio sin bana Emerika Derenčina, koji je zarobljen zajedno s knezom Nikolom Frankopanom. Spasio se jedino knez Bernardin Frankopan.

Zbog opsega stradanja i gubitaka Krbavsko polje u narodnoj predaji nazivalo se Krvavim poljem.

Težak poraz, u kojem je izginulo staro hrvatsko plemstvo, uzdrmao je obranu cijele Hrvatske. Posljedice su razaranje materijalnih i kulturnih dobara, iseljavanje ljudi prema zapadu. Bila je to i vojna pouka Hrvatima da se ne upuštaju u otvorene bitke s Turcima ako nemaju dovoljno konjanika koji će moći zaštititi pješaštvo i biti udarna snaga.

Povjesničar Ivo Mažuran u svojoj knjizi *Hrvati i Osmansko Carstvo* koristi se izvorima toga vremena: "Služeći se djelima prethodnika i suvremenika koje dorječno prepisuje, izradio je u drugoj polovici 16. stoljeća fra Ivan Tomašić 'Ljetopis Kraljevine Hrvatske', u kojem o porazu Hrvata na Krbavskom polju uglavnom prepičava što su drugi rekli. Među ostalim, kaže kako je Jakub-paša naredio da se izbroje svi leševi poginulih kršćana i u znak sjećanja na pobjedu mnoge glave i odsječeni nosevi pošalju sultanu. A poginulih je bilo više od trinaest tisuća. Naime, bio je to prvi rasap Kraljevstva Hrvatskog, i tu je izginulo cijelo hrvatsko plemstvo."

Turska pobjeda na Krbavskom polju nije ipak bila prijelomna jer nije slomila obranu i snagu hrvatskog naroda ni njegovu odlučnost. Važna je utočniko što je potresla hrvatski narod i posvijestila mu tursku prijetnju, prema kojoj se dotad olako odnosilo. Matija Korvin bio je naivan kad je u vrijeme primirja s Turcima, prije događaja na Krbavi, ratovao s carem Fridrikom i tako trošio ljudske i materijalne resurse. Obrana od Turaka bila je stoga zapostavljena i gledana kao sporedna stvar. Od Krbave, dotadašnji sukobi između kralja i feudalaca i pogled prema srednjoj Europi više nisu mogli biti u fokusu. Krbavska bitka bila je u tom smislu upozorenje i navještaj buduće zadaće Hrvatske kao predzida kršćanstva. Ipak, pritisnuta sa svih strana, Hrvatska će naići na svojem tragičnom putu na malo razumijevanja, a saveznici će joj u njezinu povjesnom hodu činiti više štete nego koristi. To je povjesna pouka, koja nas uči pravilnom gledanju na kretanje međunarodnih silnica i odnose snaga. Krbavski poraz mora nam biti trajno upozorenje na to kakve posljedice mogu nastati ako stvarnost ne promatramo u svoj njezinoj zbilji i ako zajedništvo ne shvatimo kao ključan uvjet svoje sigurnosti i stabilnosti.

Za realizaciju projekta ključna je podrška Ministarstva obrane RH s obzirom na to da se veći dio područja predviđenog za istraživanje nalazi na prostoru vojarne i zračne luke u Udbini

“Iz ovog istraživanja nastojat ćemo dobiti podatke koji će nam pomoći u analizi tijeka bitke. Dosadašnja historiografija najvećim se dijelom bavila političkim aspektom bitke, a sad planiramo analizirati njezine brojne operativne aspekte – kretanje i veličinu vojski, njihove tabore, naoružanje, logistiku itd. Pokušat ćemo naći odgovor i na pitanje gdje su zemni ostaci ljudi koji su poginuli. Dok je za manji dio, pogotovo istaknutih pojedinaca koje je bilo moguće prepoznati, moguće pretpostaviti da su pokopani na grobljima lokalnih crkvi, za veliku većinu to nije moguće. Praksa proučavanja masovnih grobnica vezanih uz srednjovjekovne bitke pokazala je da su se za ukope najčešće koristile zatečene prirodne udubine u krajobrazu, poput vrtića, graba i jaraka ili se iskopavala jama za ukop većeg broja pokojnika. Veliko je pitanje kakvi su bili kapaciteti tadašnjeg društva u smislu ukopa nekoliko tisuća pokojnika u relativno kratkom roku prije izbijanja zaraze. Što se tiče ukopa zemnih ostataka pripadnika osmanske vojske, zasad nije moguće donositi pretpostavke s obzirom na to da nije poznata osmanska praksa, posebno u kontekstu etničkog i vjerskog sastava akindžija krajem XV. stoljeća. Stoga je moguće da je dio poginulih pokopan na mjestu bitke ili su prevezeni na područje pod osmanskom kontrolom”, ističe Sekulić.

Što se tiče samih istraživanja, projekt je podijeljen u tri glavne faze. U prvoj, predterenskoj fazi, fokus će biti na arhivsko-povijesnoj analizi te analizi krajolika. Na temelju prikupljenih podataka, u drugoj fazi projekta započet će terensko istraživanje, koje obuhvaća različite nedestruktivne metode poput detektora metala, geofizičkih istraživanja,

**Viši konzervator
arheolog Petar
Sekulić**

LiDAR-ske analize, pretrage terena uz pomoć potražnih pasa... s ciljem utvrđivanja mikrolokacija na kojima će se provesti sondiranje i arheološko istraživanje. Treća faza obuhvaća stručnu obradu, interpretaciju i kontekstualizaciju prikupljenih podataka i nalaza.

Predviđeno je da projekt traje više godina, a rezultati će biti predstavljeni na planiranom znanstvenom skupu posvećenom Krbavskoj bitki. Organizirani ukop pronađenih žrtava u kompleksu crkve hrvatskih mučenika na Udbini omogućio bi im počivanje u miru. Za valorizaciju povijesne važnosti Krbavske bitke iznimno je bitna planirana izgradnja njezina interpretacijsko-informativnog centra, koji bi s crkvom hrvatskih mučenika na Udbini činio kulturno-povijesnu i simboličku cjelinu.

**Krbavska bitka,
rad njemačkog
slikara i drvoresca
Hansa Burgkmaira
(1473. – 1531.)**

www.hrvatski-vojnik.hr

Prijateljite nas i na društvenim mrežama

[facebook](#)

[X](#)

[YouTube](#)

[Linkedin](#)

[Instagram](#)

Sve što vas zanima pišite nas:
hrvojnik@morh.hr

Foto: Filip Klen

